

1068 DESENNYELVŐ KÖNYV

VINERI 8 DECEMBRIE 2000 • ANUL III [L] NR. 49

FOAIA românească

ONDAT IN 1951

20 FORINT

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Românii ortodocși din Budapesta au nu numai trecut, dar și viitor
Cum ne va privi noua putere din România?
Un adevărat cămin al bătrînilor în Aletea

CALENDAR ORTODOX

- 11 decembrie, luni – Cuv. Daniil Stălpnicul și Luca; Sf. Mc. Vichentie
 12 decembrie, marți – † Sf. Ierarh Spiridon, făcătorul de minuni; Sf. Ierarh Alexandru
 13 decembrie, miercuri – Sf. Mc. Eustratie, Auxentie, Evghenie, Mardarie, Orest și Lucia
 14 decembrie, joi – Sf. Mc. Tirs, Levchie, Calinic, Filimon, Apolonie și Arian
 15 decembrie, vineri – † Sf. Sfințiți Mc. Elefterie, Suzana și Vah cel Nou
 16 decembrie, sâmbătă – Sf. Prooroc Agheu; Sf. Mc. Marin; Sf. Teofana Împărăteasa
 17 decembrie, duminică – Sf. Prooroc Daniil și Sf. trei tineri: Anania, Azaria și Misail. Duminică a XXVIII-a după Rusalii (a Sfinților strămoși după trup ai Domnului; Pilda celor poftiți la Cină)

AGENDĂ

11 decembrie

1950 – s-a născut în Slobozia, jud. Ialomița, scriitorul, poetul *Mircea Dinescu*.

12 decembrie

1821 – s-a născut scriitorul francez *Gustave Flaubert*.

13 decembrie

1797 – s-a născut poetul german *Heinrich Heine*.

1919 – s-a născut cîntărețul bisericesc *Svetozar Unc* din Cenadul Unguresc.

15 decembrie

1938 – printr-un Decret Regal al lui Carol al II-lea s-a înființat Frontul Renașterii Naționale, ca unică organizație politică permisă.

1998 – Senatul României a ratificat acordul româno-ungar de înființare a *batalionului mixt* de menținere a păcii.

16 decembrie

1770 – s-a născut, la Bonn, *Ludwig van Beethoven*, compozitor german.

1882 – s-a născut, la Kecskemét, *Kodály Zoltán*, compozitor, folclorist, muzicolog și pedagog.

1910 – primul zbor experimental din lume, al unui avion cu reacție, inventat și pilotat de inginerul român *Henri Coandă*.

1992 – A avut loc primul zbor de observare în Republica Ungară în cadrul Acordului între Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind stabilirea unui regim de „cer deschis”.

17 decembrie

1863 – domnitorul Alexandru Ioan Cuza promulgă „*Legea secularizării averilor mănăstirești*”, redînd țării peste 50% din pămîntul arabil.

1912 – a murit savantul și omul politic liberal *Spiru Haret*.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: S-a aniversat centenarul înființării Capelei Ortodoxe Române din Budapesta (Foto: Eva Iová)

Ședință despre relațiile AȚRU și autoguvernările locale

Autoguvernarea Românească din Bichișciaba la 29 decembrie și-a ținut următoarea ședință. Pe ordinea de zi au figurat trei puncte, însă, fără îndoială, cel mai important a fost acela care a vizat relațiile AȚRU cu autoguvernările locale, referindu-se concret și la legăturile cu Autoguvernarea Românească din reședința județului Bichiș. În numele reprezentanței pe țară a participat *Tiberiu Iuhas*, șef de oficiu, care a prezentat un scurt istoric al sistemului de autoguvernare. Dînsul a accentuat că în ultima perioadă relațiile AȚRU

cu autoguvernările românești locale sînt bune, între ele există o permanentă comunicare și colaborare. Președintele Autoguvernării Românești din Bichișciaba *Gheorghe Gros* a menționat că multe programe sînt realizate în comun, dînd exemplul concursului de poezii. În timpul ședinței, *Gheorghe Gurzău* a ridicat și problema relațiilor reprezentanței pe țară cu organizațiile civile ale românilor din Ungaria. S-a subliniat că în acest domeniu situația nu este liniștitoare, mai ales în ceea ce privește relația cu UCRU. Președintele

Gheorghe Gros, legat de această temă, a declarat: „AȚRU, după părerea mea, are relații bune cu organizațiile civile locale, însă legătura cu UCRU nu este așa cum ar fi de dorit. Ar fi bine dacă ambele organizații, atunci cînd încearcă să se apropie una de cealaltă, și-ar schimba stilul.” La sfîrșitul ședinței am mai aflat că, în anul 2000, Autoguvernarea Românească din Bichișciaba a gospodărit din aproximativ 4 milioane de forinți, dintre care 3 milioane au fost asigurați de Autoguvernarea orășenească.

Aurel Becan

Ziua Minorităților din județul Bichiș

În ziua de 8 decembrie, vineri după-masă, la ora 15.00, în sala de spectacole a Centrului Cultural Român din Giula se organizează Ziua Minorităților din județul Bichiș. Ziua va fi consacrată mileniului, în cadrul căreia cuvîntul de deschidere va fi rostit de *Dancs László*, primarul orașului Giula. Oaspeții vor fi salutați de dr. *Jeszenszky Géza*, vicepreședintele Consiliului Județean. În cadrul festivității, di-

plomele vor fi înmîinate de *Gheorghe Ardelean*, președintele Comisiei pentru Minorități Naționale și Etnice a județului Bichiș. La sfîrșitul înfîlîririi se va prezenta un

program cultural, în cadrul căruia, din partea românilor din Giula, corul „Pro Musica” va susține un concert de colinde românești.

Șt. O.

În atenția abonaților Foi

De la 1 ianuarie 2001, redacția noastră planuiește majorarea abonamentului revistei Foaia românească. Luînd în considerare tarifele poș-

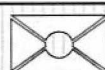
taie tot mai ridicate, prețul unui exemplar va fi de 40 de forinți. Însă pentru abonați (și în primul rînd pentru pensionari) vom face diferite reduceri.

Atenție!

Acei cititori ai Foi românești, care își vor face abonamentul pe anul 2001 pînă în data de 31 decembrie 2000, se pot abona încă la vechiul preț al revistei românești.

Deci, nu aveți altceva de făcut decît să vă faceți abonament la poșta locală sau direct la redacție, pînă la sfîrșitul acestui an.

Poșta redacției

Stimată redacție,

am rămas uimit cînd am auzit că se pregătește o nouă gazetă. Imediat mi-am pus întrebarea: în a cui interes și pentru cine?

Cred că în ultimul timp Foaia românească s-a schimbat foarte mult în sens pozitiv. Printre altele, revista este reală, întotdeauna atinge și dezbate probleme actuale. Am constatat că săptămînalul este deschis față de toți românii din Ungaria, cei care vor să-și spună părerea.

Nu înțeleg de ce vrea să distrugă Foaia și să facă o revistă nouă tocmai acea Autoguvernare pe Țară care nu a făcut nimic ca să ne aperi de acei neromâni, atunci cînd aceștia s-au băgat în autoguvernările noastre. Conducerea AȚRU nu și-a ridicat cuvîntul nici împotriva demiterii domnului Doncsév Toso din funcția de președinte al Oficiului pentru Minorități.

Ce va fi peste doi ani, la noile alegeri, dacă iarăși se vor prezenta „români” noi, care atunci „și-au găsit” identitatea pierdută? A cui va fi atunci autoguvernarea pe țară românească și noua ei revistă? A neromânilor? Se pare că partidele parlamentare nu vor să rezolve problema veche, ca la alegeri să nu intre din nou persoane care n-au nimic de-a face cu comunitatea noastră.

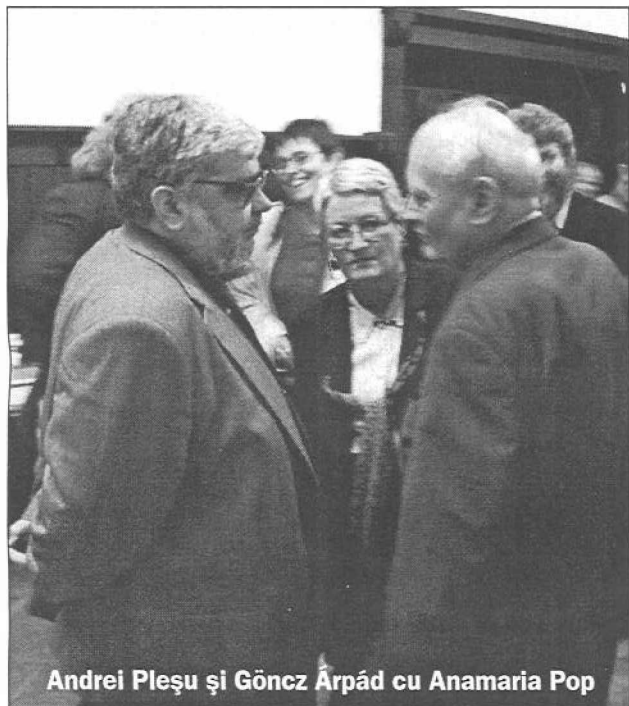
Prin urmare, are un viitor garantat noua revistă a AȚRU?

Ștefan Mureșan, Budapesta

Vreți să învățați limba română?

La Studioul de limbi Lingva din Giula, la 3 ianuarie 2001, vor porni noi cursuri de limbă română. Înscrierile se pot face între 11-15 decembrie 2000, între orele 15.00-19.00. Adresa: Giula, blv. Béke nr. 50, et. I. Cei care se înscriu printre primii 20, vor primi un cadou special de Crăciun.

Mai există loc pentru cultura filozofică la sfârșit de secol XX?

Andrei Pleșu și Göncz Árpád cu Anamaria Pop

La această întrebare s-a încercat aflarea unui răspuns în cadrul amplei debateri organizate la Centrul Cultural al României din Budapesta de directorul Anamaria Pop, în 4 decembrie, începând de la ora 15.30. Masa rotundă a fost cea de-a douăsprezecea din șirul întâlnirilor organizate „cu tenacitate și perseverență, pentru combaterea preconcepțiilor, pentru cunoașterea reciprocă” a celor mai de seamă personalități ale vieții culturale din România și Ungaria, așa cum s-a declarat inițiatorul acțiunilor. În „Elitele intelectuale între Est și Vest” care s-au întâlnit, au dovedit că se simt excelent împreună, își apreciază creațiile, se înțeleg, având același limbaj și gând comun, chiar dacă nu știu să vorbească unul în limba maternă a celuilalt. Chiar mai mult, cei întruniți au ajuns – prin translația excepțională, de performanță, realizată de Szabó Tibor – să-și aprecieze reciproc subtilitățile de gândire și de limbă.

Pe parcursul întâlnirii, reprezentanții elitei românești și maghiare au debătut însuși termenul, unii tăgăduind esența cuvântului, alții substituind cuvântul, considerându-l prea arbitrar și chiar contradictoriu. Pentru a sesiza însă înaltul grad intelectual și ideologic al debaterii trebuie să ne oprim și să cumpănim la nume-

le participanților. Din partea românească (în ordine alfabetică): Mircea Cărtărescu, Horia R. Patapievici, Andrei Pleșu, Sorin Antohi (moderatorul întâlnirii). Gândirea maghiară a fost reprezentată prin fostul președinte al țării Göncz Árpád, prin Konrád György, Hankis Elemér, Molnár Gusztáv, Tamás-Gáspár Miklós. Între acești oameni s-a realizat un schimb de opinii privind locul și rolul social al intelectualului, menirea

elitei, definirea noțiunii de elită. Deși oaspeții și-au spus părerea pe rând și în ordine, auditoriul avea impresia că asistă la o discuție. Mai ales pentru că firul gândirii trecea pe neobservate când la unul, când la altul, împletind în această conversație și spiritele altor mari gânditori români ai veacului – Noica, Eliade, Cioran. Iar dacă oamenii de spirit sînt ei între ei, întregul dialog devine scripitor, atractiv, chiar distractiv. Asistența n-avea altceva de făcut decît să-l savureze. Mai ales că a fost vorba nu numai de precizarea unor noțiuni abstracte. Nu, dimpotrivă. Acești scriitori, filozofi, sociologi nu s-au limitat să discute doar despre situația intelectualului în general, despre îndatoririle sale sociale, despre sarcinile și responsabilitatea gânditorului în zilele noastre, așa, în general. Ei s-au dovedit sinceri și exigenți chiar și în privința propriei atitudini, în privința responsabilității pe care ar trebui s-o aibă prin rolul lor de îndrumători spirituali și ideologi. În acest fel s-a conturat o imagine foarte bogată, multicoloră, dar s-a ajuns

și la anumite concluzii care pot constitui puncte de reper pentru viitor.

După-masa a mai rezervat un program: prezentarea versiunii ungurești a volumelor *Limba păsărilor* și *Jurnalul de la Tescani* de Andrei Pleșu, în traducerea lui Horváth Andor. Fragmente din cele două cărți au fost citite de scriitorul Eszterházi Péter și Mircea Cărtărescu. După lectură au fost prezentate și cele două edituri: *Jelenkor* din Pécs și *Koinónia* din Cluj, ambele avînd meritul de a publica și alte volume de traduceri. Din păcate, despre asemenea preocupări edi-

toriale merituose nici opinia publică, nici „elita” nu știe prea multe. Tocmai în această ordine de idei, Hankis a și remarcat că, iată, cum nu ne cunoaștem unii pe alții, iată cum nu circulă informațiile, cunoștințele. Și ce bine ar fi să fie altcum, căci atunci oamenii ar ști mai mult unii despre alții și s-ar aprecia mai mult și sincer.

Tocmai în spiritul acestei cunoașteri și estimări reciproce, deschizînd perspective noi, promițătoare, a decurs memorabila după-masă de luni, 11 decembrie 2000.

E. I.

Concert de coarde la Budapesta

Cu trei zile înainte de sărbătoarea națională a României, în seara de 28 noiembrie, Centrul Cultural al României din Budapesta a găzduit un concert al Cvartetului de coarde Gaudeamus al Filarmonicii de Stat din Brașov. În program a figurat: Cvartetul de coarde, op. 44, nr. 2, de Mendelssohn-Bartholdy. La prima vioară a cântat Lucia Neagoe, la vioara a II-a Mihaela Gradea, la violă Leona Varvarichi, iar la violoncel Sebastian Vîrtosu. Cvartetul Gaudeamus a fost fondat în 1987, pînă azi are o activitate muzicală bogată. Este cunoscut de la Viena pînă la Tokio, a concertat în toată Europa, în repertoriul lor muzical găsim operele celor mai celebri compozitori ai lumii ca Bartók, Beethoven,

Enescu, Mozart, Schubert, Șostakovici, etc.

Miniconcertul din Budapesta a avut un mare succes. Cei patru muzicanți au dovedit că și individual, și în echipă, sînt pregătiți la un înalt nivel artistic. Au reușit să

puncteze efectele, armonia și contradicțiile operei mendelssohnienă, la cel mai înalt grad artistic. Publicul a simțit finețea interpretării, unitatea cvartetului și a aplaudat din toată inima.

Șt. Oroian

Corul „Preludiu” va concerta din nou la Giula

Autogovernarea Minoritară din Giula, împreună cu Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, vă invită cu drag în ziua de 12 decembrie a.c., la concertul de colinde, susținut de renumitul cor „Preludiu” din București, dirijat de maestrul Voicu Enăchescu. Concertul va avea loc la Centrul Cultural Românesc din Giula, cu începere de la ora 19.00.

Șt. O.

Foaia românească
poate fi citită
și pe Internet

www.foaia.com

Vadim Tudor și PRM a primit peste 40 de voturi la Budapesta

Cum s-a votat în Ungaria pentru alegerile din România

România, asemănător numeroaselor țări democratice din lume, asigură cetățenilor săi dreptul ca aceștia să-și poată exprima votul la alegerile parlamentare și în cazul în care în ziua alegerilor ei nu

neplăcut, alegătorii au așteptat cu răbdare la centrele de votare din Budapesta, chiar și trei ore pentru a putea vota. Evenimente deosebite nu s-au semnalat, eventual acela pe care l-a produs apariția, la un

altfel pentru prima dată, ca lista din București a UDMR să obțină un mandat pentru Parlamentul României mulțumită și voturilor depuse în Ungaria. Dintre partidele intrate în actualul Parlament român, după UDMR, cele mai multe voturi – 110, le-a câștigat în Ungaria Partidul Democrației Sociale din România (PDSR), urmat de Partidul Național Liberal (PNL) – 105 de voturi. Partidul România Mare (PRM) a primit în Ungaria 43 de voturi, iar 45 de alegători cu cetățenia română, aflați în Ungaria, au votat ca președintele României pentru următorii 4 ani să fie *Corneliu Vadim Tudor*. Totuși, cele mai multe voturi pentru alegerea președintelui, după *Frunda György* (2.629), le-a obținut *Mugur Isărescu* (340), urmat de *Teodor Stolojan* (229 de voturi). *Ion Iliescu* a primit în Ungaria, în prima rundă a alegerilor, 114 voturi.

Urmează acum, la 10 decembrie 2000, a doua rundă a alegerilor prezidențiale în România. Secțiile de votare din străinătate vor fi din nou deschise. În Ungaria vor fi formate secții de votare în aceleași locuri unde erau deschise și acum două săptămîni. Se poate vota la Debrețin, Győr, Seghedin și Pécs, precum la Budapesta în două locuri, la Ambasada României, strada Thököly nr. 72, și în vecinătate, la Centrul Cultural al României, strada Izsó nr. 5. Telefonul misiunii diplomatice a României la Budapesta sună la numărul 1/352-0271, iar la Seghedin, pe strada Kelemen nr. 5, la Consulatul General, la numărul 62/424-429.

Șt. F.

Cetățenii români pot vota și la Seghedin

sînt acasă, eventual trăiesc într-o altă țară, dar și-au păstrat cetățenia prin care se leagă de țara de unde provin și doresc să-și exercite dreptul politic de bază, participarea la alegerile generale. Astfel, la 26 noiembrie 2000, ziua în care s-a votat desemnarea președintelui României și despre deputați și senatori Parlamentului din București, alegătorii cu cetățenie română s-au putut prezenta în fața urnelor nu numai în România, ci și în diferitele părți ale lumii. Cu acest scop au fost trimise peste 200 de mii de buletine de vot, cele mai multe fiind expediate în Statele Unite ale Americii – 50.000, Israel – 30.000, Moldova – 20.000, Ungaria – 14.000, Canada – 10.500. Din cauza diferenței de fus orar, primele secții de votare au fost deschise, și respectiv închise, în străinătate, cu chiar 6 ore mai devreme decât cele din România. Aceasta s-a petrecut, de exemplu, la Melbourne (Australia), unde au fost exprimate aproximativ 180 de voturi.

În Ungaria s-au constituit șase secții de votare, două la Budapesta și cîte o secție la Debrețin, Győr, Seghedin și Pécs. La alegerile românești și-au depus votul în Ungaria în total 3.443 de cetățeni ai României. Cu patru ani mai devreme și-au exprimat votul, tot aici, ceva mai mulți. (Participarea la alegerile actuale din România a fost de 56,52%.) În ciuda timpului

moment dat, a 18 jucători ai unei echipe de polo din București, care au insistat și, în cele din urmă, au reușit să voteze înaintea zecilor de cetățeni, care își așteptau rîndul în ploaie.

Marea majoritate a alegătorilor s-au prezentat la secțiile de votare din Budapesta, în total 2.447 de votanți. La Seghedin și-au depus votul 390 de alegători. După încheierea urnelor, numărarea voturilor s-a făcut de către misiunea diplomatică din loc. Dintre alegătorii aflați în Ungaria, cei mai mulți au votat pentru Uniunea Democratică a Maghiarilor din România (UDMR), 82% pentru deputații UDMR din Camera Deputaților și 84% pentru senatorii din acest partid. Rezultatele obținute în străinătate au întregit numărul voturilor din circumscripția Bucureștiului. Astfel s-a putut întîmpla, de

Oferta electorală PDSR cu privire la românii de peste hotare

„În relațiile cu românii din afara granițelor se va acorda o atenție deosebită modelului în care sînt respectate drepturile comunităților românești ce trăiesc în statele din jurul țării noastre pentru conservarea entităților etnice, culturale, lingvistice și religioase, la nivelul standardelor europene și al drepturilor acordate persoanelor aparținînd minorităților naționale ce trăiesc în România. Vor fi, de asemenea, continuate eforturile pentru sprijinirea românilor din diasporă, pentru menținerea identității lor etnice și religioase, pentru atragerea lor la realizarea unor proiecte și programe economice, culturale sau științifice în țară, ca și pentru consolidarea ansamblului raporturilor bilaterale dintre România și țările lor de adopție.”

Cum ne va privi noua putere din România?

Întîlniri de suflet sau colaborare reală

Cei care în ultimele săptămîni au urmărit cu atenție campania electorală din România, nu prea și-au putut face o imagine reală despre intențiile formațiunilor politice, în raport cu comunitățile românești din afara granițelor. Cred că mulți dintre noi au fost atenți la cuvintele reprezentanților partidelor din țara-mamă, pentru că este firesc să aflăm ce fel de planuri figurează printre opțiunile lor.

Ne-am obișnuit ca atunci cînd Ungaria se pregătește de alegeri, fiecare partid pune accent mare pe expunerea modalităților de tratare a maghiarilor de peste hotare. Dar, se pare că, în România – cel puțin deocamdată – în problema românilor de pretutindeni, politiciei nu vîd o temă cu care ar putea influența electoratul. Așa cum scriam și mai înainte, chestiunea noastră s-a ivit doar foarte rar. Este adevărat că și criza economică internă este mult mai mare, încît clasele politice preferă să se orienteze spre acestea. Totuși, dacă în rîndul românilor din Ungaria s-ar fi făcut un sondaj de opinie pentru a alege cea mai bună formațiune politică, vizavi de interesele noastre, întîmpinam mari greutăți. Dar am trecut deja peste faza campaniei electorale, ba chiar cunoaștem și rezultatul alegerilor. Gîndurile noastre în acest moment se pot îndrepta spre întrebarea nu chiar ușoară: la ce ne putem aștepta de la cîștigătorul scrutinului, Partidul Democrației Sociale din România (PDSR)? Forța politică, condusă de *Ion Iliescu*, s-a mai aflat la putere, guvernînd țara pînă în 1996. Avem deci cîteva experiențe cu privire la modul de tratare a românilor de peste hotare. După 1990, România abia a început să cunoască anumite informații despre românii de pretutindeni. Puterea politică de înaintea de 1996 s-a apropiat doar foarte superficial de problemele legate de noi. Deseori primeam oaspeți (miniștri și secretari de stat) care, în tranzit, se opreau la noi pentru 2-3 ore. Adesea am simțit că aceștia ne priveau parcă am fi expuși într-o vitrină frumos amenajată. Ne cereau, iar noi oferam date elementare despre existența noastră de minoritate. Impresia mea este că pe parcursul a 10 ani nu prea am ajuns mai departe, decît să facem cunoscut numărul estimat al naționalității noastre. A început să constituie o mare problemă, cîte instituții românești să viziteze un ministru într-o după-masă. Doamne ferește să nu fi dat la o organizație pe țară. Din acestea puteau să iasă și supărări. Pînă cînd caracterul de vizită-

fulger a politicianilor, diplomaților români nu s-a schimbat mult, nu trebuie să uităm de mica – în unele privințe nici nu chiar așa de mică – evoluție, care s-a produs în anumite cercuri politice de la București în ultimii patru ani. Guvernul României a înființat Departamentul Relațiilor cu Românii de peste Hotare (DRRH), care a fost deschis și receptiv la înțelegerea unor probleme specifice diferitelor grupări românești din lume. Cred că putem afirma că organul guvernamental condus de secretarul de stat *Viorel Badea* a reușit să se pregătească destul de bine datorită românilor din Ungaria, a înțelegerii legilor interne ale comunității noastre și, într-o oarecare măsură, a acordat și un ajutor substanțial. În orice caz, colaboratorii acestui departament au fost primii care, înaintea stabilirii modalităților de colaborare cu noi (pînă atunci trimiterea stocurilor de cărți), au venit să ne întrebze de ce am avea nevoie.

Este adevărat că din partea noastră s-au făcut deseori improvizări în răspunsul la întrebările de perspectivă. Dar pentru prima dată am simțit că Bucureștiul este interesat de o colaborare, că și noi figurăm pe lista partenerilor. N-au încetat însă nici pe mai departe întîlnirile grandioase, numite manifestări ale tuturor românilor. Nu țin minte să fi participat la una dintre acestea cu un oarecare folos concret. Dar ne făceam prezența pentru că s-a părut că aceasta este metoda românească. O metodă mai mult de suflet și mai puțin practică. Din ceea ce am înțeles din puținele slogane ale reprezentanților PDSR, făcute în campania electorală, noua putere dorește să tragă anumite concluzii, iar în unele privințe, să schimbe practica de pînă acum. Se vorbea despre o tratare reală a românilor din lume, lipsită de întîlniri spectaculoase și chiar despre înființarea unui minister special. Sîntem în așteptare și, dacă avem ce spune, sîntem receptivi pentru o colaborare diferită de cea din trecut. În orice caz, ar fi de dorit ca noul guvern, alcătuit de *Adrian Năstase*, să nu nege rezultatele perioadei 1996-2000. Oferta electorală a PDSR conține doar o singură frază generală despre românii de lingă granițele României. Dă de gîndit faptul că soarta etnicilor români de din afară este strîns legată de problema minorităților din România. Cred că această viziune este total greșită, ba chiar periculoasă.

Tiberiu Boca

Modestie în continuare sau activitate mai intensă

(Reflecții pe marginea celui de-al X-lea Simpozion al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria)

Am participat recent cu un viu și deosebit interes la cel de-al X-lea Simpozion al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, organizat la Giula pe data de 18-19 noiembrie 2000. Oricum, au fost evenimente festive, jubiliare, fiind vorba despre două aniversări: una a Institutului de Cercetări, alta a Simpozionului, motive destule și mult prea serioase pentru sărbătorire.

Nu din vina mea, ci mai degrabă a circumstanțelor, de data aceasta am avut prilejul de onoare să particip pentru a doua oară la un astfel de Simpozion. Anul trecut am avut deja marea satisfacție de a asculta un șir de prelegeri, una mai interesantă decât cealaltă. (Nu exagerez, dar am așteptat cu un viu interes apariția noului volum – Simpozion 1999 – cuprinzând comunicările amintite. Nu-mi plac elogiile ușoare, formale, cu suris protocolar. Nu-mi place să laud ceva în dosul cărui nu se ascunde nimic, drept pentru care, la sfârșitul simpozionului, primul cuvânt pe care l-am pronunțat cu un curaj sincer a fost: felicitări! Felicitări pentru organizatori, dar mai ales pentru cercetători care, printr-o trudă, au fost capabili să scoată la iveală atâtea valori.

Bine, dar acum m-am așezat la masă ca să dau glas sentimentelor, reflecțiilor, ideilor și propunerilor care mi-au venit în min-

te în cursul celui de al X-lea Simpozion. Naș dori să repet cele expuse la discuții. Sper că cei vizati au înregistrat tot ce le poate fi de folos pentru viitor, pentru activitatea care urmează să se desfășoare într-o nouă fază, considerând că primii zece ani au fost foarte utili pentru a pune bazele. Și aceste baze sînt foarte serioase, puternice, demne de a putea lansa o activitate mai densă, mai intensă. După părerea mea asta poate să fie unica soluție posibilă.

Însă, pentru a putea porni pe acest nou făgaș, înainte de toate, ar trebui să se schimbe, sau cel puțin să se completeze, denumirea instituției cu un cuvînt foarte important: *științific*, devenind astfel Institut de Cercetări Științifice al Românilor din Ungaria. Pe urmă trebuie neapărat să i se găsească o „gazdă” cu un potențial financiar stabil, capabil să asigure bani, un buget care să înlesnească o activitate de cercetare de un nivel și mai înalt. Cineva amintea de sponsori, ceea ce, după părerea mea, poate să completeze numai bugetul stabil al unei instituții demne de încredere. Cel care oferă ceva bani azi poate că prosperă. Dar ce se întâmplă dacă mâine dă faliment? Va periclită și instituția sponsorizată. Am spus că nu voi repeta ideile ivite la discuții. Și totuși trebuie să mă opresc la una. Și anume,

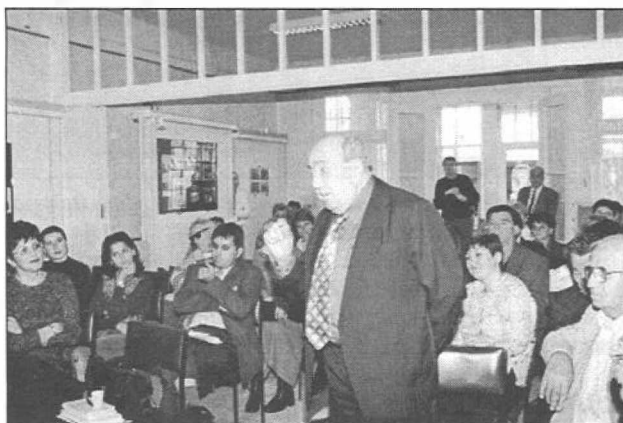
introducerea, intercalarea activității de cercetare a românilor din Ungaria în mod instituționalizat, în circuitul științific din Ungaria și România. Nu e vorba despre o imposibilitate: AȚRU sau Uniunea Cul-

tească activitate forțe noi, tinere în primul rînd, dar și mai puțin tinere. La discuții m-am angajat personal la așa ceva, și cred că nu sînt singurul. Tradiția, rezultatele valoroase de pînă acum, pot numai

La cel de-al X-lea Simpozion s-a vorbit și despre necesitatea introducerii rezultatelor vechi și noi în învățămînt. Importanța temei mă determină să revin asupra acestui subiect. Asta ar putea însemna nu numai manuale, tematici etc., ci și includerea activității de cercetare științifică în programele catedrelor de limbă și literatură română ale instituțiilor noastre superioare. Deocamdată există doar puține semne promițătoare ale voinței din această direcție. Ar fi necesar și acest lucru, precum și introducerea unor cursuri privind istoria, literatura, arta, muzica, etnografia, folclorul românilor din Ungaria în tematica oficială universitară, inițiind chiar formarea de cadre noi la nivel universitar în domenii cum ar fi muzeologia, etnografia etc. În vederea păstrării valorilor noastre, n-ar strica depunerea bazelor organizate ale activității noastre muzeistice: un muzeu central la Giula, muzee ale satelor, în comune cu populație mixtă, poate muzee româno-ungare etc.

În sfîrșit, n-am pretenția să spun că am epuizat subiectul, idei aș mai avea, ceea ce-mi lipsește, însă, e spațiul. Fiindu-i teamă de severitatea Redacției, încheie cu repezeală, dar și cu mult respect:

Al. Ardelean

turală, poate amîndouă împreună ar trebui să ia măsuri serioase, apelînd la forurile competente ungare, ca Institutul (și activitatea lui) să fie inclus, în mod oficial, în structura și în procesul colaborării cultural-științifice ungaro-române. Această introducere ar însemna, în primul rînd, fonduri din ambele țări. Nu e o eroare, nici din partea Ungariei și nici din a României. (Cunoscut este faptul, cîte miliarde cheltuie statul maghiar pentru învățămîntul, cultura și activitatea științifică a ungarilor din România și alte țări învecinate.) Trebuie să se pună capăt modestiei!

Însă un lucru și mai important îl poate constitui – odată cu intercalarea activității noastre de cercetare în procesul amintit – valorificarea rezultatelor activității noastre în ambele sensuri. Deci, cadrul există, posibilitățile și mai mult, hai să ne folosim de ele! Modestia nu ajută la nimica!

Un institut de cercetări pus pe baze noi și introdus într-un nou circuit, va trebui să fie organizat sau, mai bine zis, reorganizat. Fără să critic ceea ce a fost pînă acum sînt convins că, de exemplu, organizarea pe secții ar crea posibilitatea lărgirii tematicii. Viața, realitatea, necesitatea impun acest lucru, ceea ce ar face posibil să se recruteze pentru

să înlesnească acest lucru, și nu numai în sens orizontal, ci și vertical.

Noile realități impun, de asemenea, publicarea, popularizarea în Ungaria și România a ceea ce s-a făcut pînă acum – dar nu numai atît. Viața arată că asta nu mai este suficient. Avem nevoie de mai mult și mai bun. Institutul restructurat, dincolo de viitoarele legături oficiale și organice cu viața științifică maghiară și română, are mari posibilități să intre și în mod direct, în colaborarea directă cu centrele științifice românești din reședințele județelor limitrofe – orizont mai larg și, poate, și bani mai mulți!

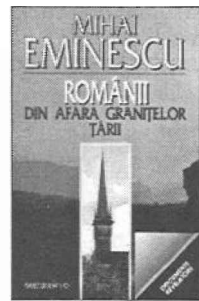
Un milion pentru cercetări

Ministerul Învățămîntului a decis recent despre sprijinirea cu 200 de mii de forinți a Catedrei de Română a Institutului Pedagogic din Seghedin, iar a Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria cu 1 milion de forinți. Din această ultimă subvenție, obținută pe bază de concurs, 333 de mii de forinți pot fi folosiți pentru cheltuielile de funcționare a Institutului românesc, iar restul banilor servesc la finanțarea programelor de cercetare, puse în slujba

învățămîntului. Exact cu un an mai devreme, același minister a asigurat pentru Institutul românesc de cercetări o subvenție de aproape trei ori mai mare, 2,95 de milioane de forinți. În planul bugetar pentru anul 2001, dezbătut în aceste zile de către Parlament, nu figurează vreo sursă rezervată în exclusivitate pentru asigurarea finanțării funcționării instituțiilor de cercetare ale minorităților din Ungaria.

- ș -

Cartea își caută cititorul

afara granițelor actuale ale țării.

Primii zece cititori, care își vor semnala dorința de a avea în biblioteca lor personală această carte a lui Eminescu, vor primi din partea redacției noastre această carte pe gratis. Nu aveți altceva de făcut decât să trimiteți pe adresa Foi românești (5700 Giula, str. Gh. Doja nr. 8.) acest talon completat.

Numele și prenumele:.....

Adresa:.....
Da, aș vrea să primesc un exemplar din cartea lui Mihai Eminescu: *Românii din afara granițelor țării*.

Sărbătoare pentru comunitatea penticostală din Micherechi

Sâmbătă, 2 decembrie, la Micherechi a avut loc întâlnirea președinților Uniunilor Penticostale din România – pastorul Riviș Tipei Pavel, iar din Ungaria – pastorul Fabian Attila. Am cerut pentru dumneavoastră mai multe date despre această întâlnire de la pastorul Riviș Tipei Pavel, pastorul bisericii penticostale Betania din Arad și președintele Uniunii Penticostale din România, Uniune ce numără 2357 de biserici.

I: Vă rugăm să ne comunicați opinia dumneavoastră cu privire la comunitatea penticostală din Ungaria.

R: Comunitatea penticostală din Ungaria este o comunitate mai mică decât comunitatea penticostală din România. În timp ce în România penticostalii se numără cu sutele de mii, aici existând peste 400 000 de credincioși, în Ungaria ei sunt doar în jur de 10 000–15 000. Ca organizație, au un număr mult mai redus, dar probabil au o bază materială destul de puternică, gândindu-ne la nivelul organizației lor și dat fiind faptul că au relații cu marile organizații din afara țării, mă refer la organizațiile internaționale penticostale.

I: Vorbiți-ne despre Comunitatea penticostală română din Micherechi.

R: În Micherechi există o comunitate penticostală română destul de mică. Am fost acolo special pentru a cunoaște acea Comunitate. Noi avem într-o biserică circa 60–70 de credincioși. Sunt organizați sub formă de biserică, fiind incluși în mișcarea penticostală maghiară. Ei sunt recunoscuți, autorizați de conducerea acestora de la Budapesta. Alături de această biserică există un grup de 30–40 de membri care acum construiesc o frumoasă casă de rugăciune. Ei nu sunt încă încorporați în mișcarea penticostală ungară, nefiind recunoscuți de Uniunea maghiară, însă încearcă să obțină această recunoaștere. Am înțeles că până acum au funcționat printr-o uniune culturală română din Ungaria.

I: Cum merge lucrarea comunității penticostale române din Micherechi?

R: Bineînțeles, fiind puțini, n-o putem compara cu lucrarea din România. Aici avem pastori pregătiți, centre teologice, bisericile sunt bine organizate, cu formații puternice, bine structurate pe departamente, pe când la Micherechi ei sunt doar în jur de 120 de credincioși penticostali, mișcarea este mult prea mică pentru a putea pretinde lucruri mari de la ei. Dumnealor ne-au primit cu multă dragoste, bucurându-se de prezența unui membru al conducerii Uniunii Penticostale din România. Aș dori să întărim relațiile cu

ei, oferindu-le ocazional ajutor prin vizita unor pastori sau grupuri muzicale din România.

I: Vă rugăm să ne împărtășiți în continuare subiectele discutate cu pastorul Fabian Attila.

R: Întâlnirea mea cu fratele Fabian Attila a avut două scopuri: să facem o vizită bisericii penticostale române din Ungaria și să discutăm problema unui frate misionar

țării trebuie respectate. Vorbind cu fratele Roxin, prezbiter în biserică autorizată, am înțeles că nu sunt probleme de acest fel. Probabil cei din gruparea a doua manifestă o anumită nemulțumire, ei nefiind încă integrați în Uniune. Rămâne de văzut pe viitor care va fi situația.

I: Vă rog să transmiteți un salut pentru comunitatea penticostală română din Ungaria.

român care se află momentan în SUA, dar care are pe inimă dorința de-a fi misionar în Ungaria, în mod deosebit în Micherechi, unde sunt atâția vorbitori de limbă română. Prin urmare acest frate va sosi în Micherechi, în luna ianuarie a anului 2001 și va avea o întâlnire cu fratele Fabian, acesta urmând să-l instruiască în vederea lucrării sale de misiune în Ungaria.

R: Doresc, din toată inima, tuturor românilor penticostali din Ungaria ca sărbătorile ce se apropie să fie însoțite de binecuvântări cerești și bucurii, doresc ca noul mileniu în care vom intra să le aducă împlinirea dorințelor după voia lui Dumnezeu și îndemnul meu final este cel din Filipeni 4:19, unde apostolul Pavel spune: „Dumnezeul meu să îngrijească de toate trebuințele voas-

I: Care este raportul dintre biserică penticostală română din Ungaria și autorități? Întâmpină biserica probleme?

R: Indiferent de grupare, legile

tre, după bogăția Sa, în slavă, în Isus Hristos”. Mă rog ca Dumnezeu să binecuvânteze toți românii și să se îngrijească de toate trebuințele lor.

– Daniel –

Principiul identificării în cartea Neemia

În a doua parte a rugăciunii, Neemia mărturisește „păcatele făcute de noi împotriva Ta; căci eu și casa tatălui meu am păcătuit” (Neemia 1:6). Probabil Neemia nu a văzut zidurile Ierusalimului, nu a fost în Țara Sfântă. El a crescut ca un fiu al exilului, al robiei, și totuși el spune: noi am păcătuit, eu și casa tatălui meu.

Neemia se identifică cu poporul din care face parte, e sânge din sângele neamului său, e cuprins de simțământul acela când poporul e împreună și toți sunt în durerea unuia și de unul depinde biruința tuturor.

Ne-am obișnuit în societatea aceasta să fim foarte separați, să facem ce vrem, să nu ne pese unul de celălalt, să nu ne doară durerea altuia, avem cămaruta noastră și nimănui nu are voie să pătrundă în intimitatea noastră.

Conceptul biblic al poporului lui Dumnezeu este însă părtășia, ceea ce înseamnă să simțim unii cu alții și să depindem în așa fel unii de alții, încât, dacă unul a căzut, toți suferă. Bucuria unuia îi înalță pe toți la bucurie, la tresăltare iar durerea unuia îi face pe toți să se aplece și să-l ridice. Păcatul poporului e și păcatul lui Neemia, pentru că el nu spune: a păcătuit Israel. De asemenea, mărturisirea lui Neemia este foarte specifică: „Te-am supărat și n-am păzit poruncile Tale, legile și orânduirile pe care le-ai dat robului Tău Moise” (Neemia 1:7) Greutatea mărturisirii lui se referă la sute de ani de răzvrătire a Împărăției de Sud a lui Iuda. Neemia a avut un sentiment al responsabilității comune pe care puțini îl au astăzi. Neemia nu a pledat „pentru” din rațiuni egoiste, ci pentru izbăvirea poporului. „Poate nu este evident în rugăciune, însă întreaga carte reflectă indiferența lui Neemia față de propria lui soartă în timp ce face acest lucru.”

Scriptura arată că oamenii lui Dumnezeu iau asupra lor povara vinovăției poporului, ei cer cu stăruință și cu inimă frântă îndurarea lui Dumnezeu pentru popor. Exemplele sunt multe: Avraam, Moise, Ieremia, Ezechiel, Daniel.

Liderul spiritual, care a învățat principiul identificării, este omul care stă cu inimă frântă, între un Dumnezeu Sfânt și un popor păcătos, considerând că viața lui este fără importanță, în timp ce plânge înaintea lui Dumnezeu pentru iertarea poporului.

Pastor Daniel Burtic

¹ John White, *Arta conducerii*, Deerfield-USA, Ed. Romanian Christian Ministries, pag. 24

Românii ortodocși din Budapesta au nu numai trecut, dar și viitor

S-a aniversat un veac de la înființarea Capelei Ortodoxe Române din curtea Gojdu

Imaginați-vă o duminică cețoasă de decembrie. Un cartier pustiu și neîngrijit în centrul capitalei ungare. O

primul etaj, vedem cinci ferestre, puține sînt care nu au câte-un colț spart. După ce intri pe poartă, te cuprinde

intri pe ușa din stînga, ajungi în lăcașul sfînt unde românii ortodocși se roagă la Dumnezeu de o sută de ani.

este în această zi nu numai conducătorul Bisericii noastre, dar și a micului cor religios, alcătuit din Ana Nica și Ștefan Mureșan.

timpul, cînd în capitala țării noastre se va construi o biserică pentru ortodocșii români, dar poate că noi, cei care am sărbătorit centena-

În capela cu stele aurii

Duminică, 3 decembrie, mulți români din Budapesta și din provincie au pornit spre acest lăcaș de închinăciune. Au venit să comemoreze împreună acel moment din 25 noiembrie 1900, cînd episcopul Iosif Goldiș din Arad a sfințit acest spațiu pentru a fi în viitor locul de închinăciune al credincioșilor ortodocși români, rămași fără biserică. Atunci, aceasta s-a crezut o soluție provizorie, pînă cînd comunitatea, care s-a despărțit de greci, își va putea construi o nouă biserică.

A fost un moment solemn sfințirea capelei române din Budapesta la sfîrșitul anului 1900, despre care au scris toate foile maghiare și române din țară. „Cei ce au luptat pentru înființarea unei parohii române în Budapesta, au săvîrșit una dintre cele mai mărețe fapte naționale. Urmașii îi vor binecuvînta și cu pietate vor rosti numele lor!” – relatează Tribuna din Arad în nr. 213 din 1900 (sursă M. Berényi: *Cultură românească la Budapesta în secolul al XIX-lea*, apărută 2000).

Cu o sută de ani după sfințire, în prima duminică a lunii decembrie anul 2000, la ora 10.00, preotul paroh Marius Maghiaru, împreună cu părintele vicar Pavel Ardelean și preotul Aurel Becan, intră în altar, chemînd credincioșii la rugăciune. În dreapta capelei, în scaunul care pînă în anul trecut nu avea gazdă, acum stă Prea Sfințitul Episcop Sofronie, Întîi Stătătorul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. În scurt timp biserica se umple cu miros de tămîie. Se aud numai binecunoscutele rugăciuni și cîntece. Episcopul Sofronie

Fumul de tămîie, care este tot mai gros, parcă ne ar duce într-o lume pierdută. Ne gîndim la cei care au luptat pentru o biserică separată, pentru independență. Și nici nu mai observăm că după o perioadă de glorie, azi, cu o sută de ani mai tîrziu, ne rugăm în capitala Ungariei în condiții tot mai vitrege.

Printre credincioși descoperim fețele mai multor descendenți ai regretaților preoți, care pe vremuri au slujit în această capelă. Cei doi fii și nepotul părintelui Cornel Mîndruțau, nepoții părintelui vicar Petru Mîndruțau, fiica părintelui Teodor Mesaros, a părintelui Mladen Luțai și fiica părintelui Teodor Rocsin.

Un viitor plin cu speranțe și cu planuri

Cînd episcopul Aurel Oșorhan (Vásárhelyi) umblă cu tasul printre credincioși, știm că liturgia se apropie de sfîrșit. Parohul Maghiaru, stînd în mijlocul capelei cu tavanul cu stele aurii, cu un glas cam trist, dar totuși optimist, evocă istoria acestui lăcaș: „Văzînd numărul credincioșilor români, care în ultimii zece ani este în creștere, sîntem optimiști, căci credem că biserica noastră are nu numai trecut, dar și viitor.”

În cuvîntarea sa festivă, Prea Sfințitul Sofronie s-a referit la faptul că azi, la sfîrșitul secolului XX, sîntem periclitati mai mult ca oricînd de o moarte spirituală. Starea tristă a capelei ne obligă pe toți la mai mult. Bisericile întotdeauna au fost construite de oameni, de credința lor. Episcopul Sofronie și-a exprimat convingerea că va sosi odată

rul capelei din curtea Gojdu, nu vom mai ajunge să vedem în viața noastră această biserică.

În numele credincioșilor bisericii ortodoxe din Budapesta, cunoscuta cercetătoare și lingvistă Ana Borbély ne-a declarat că ar dori ca această capelă să fie renovată păstrîndu-și stilul original, caracterul pe care i l-au dat înaintașii noștri. „Eu, fiind originară din Chitighaz, mă simt înstrăinată de biserica în care eu am fost botezată, pentru că noua pictură este un alt stil decît cel cu care ne-am obișnuit noi. Pentru noi, aceste picturi și altare sînt atît de sfînte ca și picturile în culoarea caracteristică albastră, pentru credincioșii care se duc să se roage la Mănăstirea Voronet.”

La conferința științifică, care a avut loc după Sfînta Liturghie în sala festivă a Hotelului Hadik, toți cei care au luat cuvîntul și-au exprimat dorința dacă toată clădirea și capela ar fi renovată în cît mai scurt timp. După vorbirea parohului Maghiaru și a episcopului Sofronie, dr. Maria Berényi a prezentat cîteva dintre cele mai importante secvențe din viața românilor budapeșteni din secolul trecut. Excelența Sa Petru Cordos, ambasadorul României la Budapesta, a subliniat că sfințirea de anul trecut a unui episcop ortodox român a însemnat pentru credincioșii de aici o nouă rază de speranță, în regăsirea credinței strămoșești. Aniversarea unui veac de la înființarea capelei din capitală ne îndeamnă să fim din nou plini cu nădejde, că vor veni pentru românii ortodocși din Budapesta și vremuri mai bune.

Eva Iova

uliță strîmtă, unde dacă nu sosești devreme, nu găsești loc pentru parcare. Dacă vii dinspre strada Dob, pe la mijlocul străzii Holló, la numărul 8, vezi o clădire a cărei culoare nici n-o mai poți identifica. Au trecut multe decenii de cînd s-a renovat ultima dată, culoarea de azi i-a dat-o timpul. Deasupra unei porți mici, la

un sentiment și mai trist. Vezi o clădire ruînată, cu locuințele părăsite. Parcă am fi după un război. Îți iei drumul spre treptele pe care înaintea ta au umblat cei mai vestiți români și macedoromâni din Budapesta. Te găsești în clădirea unde a funcționat timp de mai multe decenii fundația lui Emanuil Gojdu și, dacă urci la etaj și

Simpozion religios la Giula cu o donație serioasă

Aniversarea a 100 de ani de la inaugurarea Capelei Ortodoxe Române din Budapesta a prilejuit pentru Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria organizarea la Giula, la Centrul Cultural Român, a unui simpozion religios. În cadrul programului, desfășurat la 2 decembrie 2000, au fost prezentate patru conferințe. Prea Sfințitul Părinte dr. Timotei Sevcicu, Episcopul Aradului, Ienopolei, Hălmagiului și Hunedoarei a vorbit despre însemnătatea înființării capelei budapestane acum un secol pentru întreaga comunitate românească din Ungaria, îndeosebi pentru Biserica Ortodoxă Română. Profesorul universitar dr. Aurel Ardelean, rectorul Universității de Vest Vasile Goldiș din Arad a prezentat conferința „Vasile Goldiș și românii din Ungaria”. Profesorul universitar dr. Alexandru Roz, decanul Facultății de Științe Umanist-Creștine din cadrul aceleiași universități din Arad a ținut o prelegere pe tema „Contribuții privind bibliografia lui Moise Nicoară”. Conferința profesorului arădean Eugen Glück a avut titlul „Activitatea românilor ortodocși din Pesta”. Simpozionul organizat în strînsă colaborare între Episcopia giulană și Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria a fost caracterizat de către Prea Sfințitul Părinte Sofronie Drincec, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria drept un eveniment științific de cel mai înalt nivel cultural pe care l-au avut românii din Ungaria în ultimii cîteva ani. Pe lista oficială cu 14 nume a invitaților au figurat patru persoane din rîndul românilor din această țară. La simpozionul giulan, rectorul dr. Aurel Ardelean a făcut cunoscut că Universitatea V. Goldiș din Arad oferă 3.000 de dolari (USD) pentru finanțarea lucrărilor de renovare de la Capela Ortodoxă Română din Budapesta. Donația generoasă a instituției particulare arădene a fost primită cu mare bucurie de cei prezenți la simpozionul organizat la Giula cu o sută de ani și o săptămînă după sfințirea, la 25 noiembrie 1900, a Capelei Bisericii Ortodoxe Române din capitala Ungariei.

Șt. F.

Cine a fost Sfântul Nicolae?

Între praznicele Bisericii și ale sărbătorilor creștinești, tradiția poporului nostru pune la loc de frunte Ziua Sfântului Ierarh Nicolae.

Sfântul Nicolae, făcătorul de minuni, al cărui nume se tâlmăcește "biruitor de popor, biruitor al răului", a trăit pe vremea împăraților Dioclețian și Maximilian. A murit la 6 decembrie, anul 342. Din anul 1087, moaștele Sfântului Nicolae se află la Bari, în sudul Italiei, fiind luate din Mira, ca să nu cadă în mâinile musulmanilor. În secolul trecut, mina dreaptă a lui Sfântul Nicolae a fost adusă și așezată în Biserica "Sf. Gheorghe" din București, unde se află și astăzi.

Despre Sfântul Nicolae, legenda populară spune că este unul din cei care păzesc Soarele, alături de Sfântul Toader. Se spune că Soarele, îngrozit de relele pe care le vede pe pământ, ar vrea să fugă, de aceea Tatăl Ceresc l-a pus pe cei doi sfinți să-l păzească. După calendarul iulian, la 6 decembrie este solstițiul de iarnă. Soarele este alungat de Sf. Nicolae spre miazănoapte, pînă ajunge la Sf. Toader (echinocliul de primăvară). De aici este alun-

gat de Sf. Toader spre miazăzi. Sfântul Nicolae vine pe bolta cerească călare pe un cal alb (aluzie la prima zapadă căzută). De asemenea, el stăpînește apele și este patron al corăbierilor, pe care îi salvează de la înec. El îi apără și pe soldați în război, ajută văduvele, copiii și fetele sărace la măritat, aduce cadouri copiilor, dar îi și pedepsește cu o nuielușă, atunci cînd nu sînt cuminiți. La marile sărbători

creștine, cînd se deschide Cerul, sfîntul ar putea fi văzut stînd la masă cu Dumnezeu.

De unde vine obiceiul ca, la 6 decembrie, de Moș Nicolae, copiii să primească daruri? De la neasemuita dărnicie a sfîntului care, după moartea părinților săi, a împărțit considerabila avere moștenită celor săraci. În ziua aceasta, copiii primesc multe dulciuri. Turta dulce și ciocolata sînt la loc de cinste.

Ne pregătim de Crăciun

Interviu cu profesoara Doina Unc Bartha din Cenadul Unguresc

Am intrat de cîteva zile în luna decembrie, în luna cadourilor. Copiii de la școala generală din Cenadul Unguresc se pregătesc deja cu un program pentru întîmpinarea moșului. Săptămîna trecută am asistat la cîteva ore ale doamnei profesoare Doina Unc Bartha, care se ocupă foarte serios cu transmiterea tradițiilor românești celor mici. „Bradule, brăduț, brăduț...”, sau „O, ce veste...” sînt doar două cîntece din repertoriul copiilor.

– Nu mai avem nici o lună pînă la Crăciun. Trebuie să învățăm copiii să colinde pentru că nu cunosc această tradiție. Îmi pare foarte rău că în zilele noastre, acasă, în familii deja nu mai e la modă să se colinde de Crăciun. Cînd eu am fost copil, dar încă și azi, încă ne strîngem toată familia la mama și la tatăl meu, și acolo colindăm, dar în alte familii nu cred că se păstrează obiceiul acesta.

– De ce credeți că se întîmplă asta?

– Și eu caut motivele, dar cred că nu mai e considerată o sărbătoare așa de mare Crăciunul. Copiii văd doar că nu mai e sărbătoare, îi interesează doar ce cadou primesc, dar în familie să se iubească unul pe altul sau să fie o sărbătoare importantă pentru ei, în afară de cadouri, nu prea vedem.

– Și se pare că nu numai românește, dar nici ungurește nu se mai cîntă de Crăciun.

– Nu, deloc. Nici nu cunosc colindele acestea. Nici românește, nici ungurește. Dar eu de aceea sînt supărată, fiindcă la noi, în Cenad, nu numai în familie se cînta, ci umblau să colinde din casă în casă. Și obiceiul acesta nu mai există.

– Trebuie s-o spunem: este de fapt vina părinților...

– Mai mult vina părinților, și eu cred că un alt motiv este, că sînt mai multe familii mixte și la unguri acest obicei nu există, iar acum și românii l-au părăsit.

– Oricum, am văzut că

Dumneavoastră depuneți toate eforturile să le imprimați copiilor textul și muzica. Cu ce vă pregătiți pentru Crăciun?

– În fiecare an, în ultima zi de școală a anului, facem o serbare mai mică, împodobim un brad și sărbătorim Crăciunul, noi, la școală, dacă părinții acasă n-o fac. Așa am obișnuit, de aceea învățăm colinde, și ungurești, și românești, și sirbești. Și facem un program cam de o oră. Pregătim și cadouri. Învățăm copiii cum se poate din puțin bani să facă mici cadouri, deci nu să cumpere.

– Copiilor le place să cînte?

– Le place, dar nu prea știu. Aici la școală, de șase ani avem cercul Perinița și le place să învețe. În fiecare zi mă întrebă cînd o să fie cerc, și după cum observ, le place și să danseze, și să cînte. Numai cu limba e puțină problemă, așa că trebuie să vorbim cît mai mult românește, pentru ca ceva să le rămînă.

– Cercul Perinița este condus de Dumneavoastră Depuneți eforturi mari...

– Asta-i problema, că în fiecare an ies din școală mai mulți copii, și tot cu copiii mai mici încerc să facem, pentru că timp de 4-5 ani să avem un program învățat. Ne străduim să învățăm cît mai multe feluri de cîntece, dar mai mult din Cenad, adică obiceiurile din Cenad vrem să le învățăm, să se păstreze cîte ceva din obiceiurile noastre.

În ajunul sărbătorilor de iarnă

Săptămîna limbii române la Chitighaz

La școala românească din Chitighaz e o tradiție frumoasă organizarea săptămîinii limbii materne. Această tradiție s-a continuat și în anul acesta, programele fiind legate de sărbătorile de iarnă.

La 22 noiembrie, miercuri, s-a organizat un concurs de citire expresivă pentru elevii din clasele 3-4. În zilele următoare, din 27 noiembrie, programele au fost organizate pentru elevii claselor 5-8. Luni după-masă, sub conducerea profesoarei Cornelia Mocan Kovács, s-a desfășurat un concurs pe tema sărbătorilor și obicei-

iurilor de iarnă. Copiii, împărțiți în 4 grupe, au completat prima dată un test etnografic și biblic. Între timp, cîțiva elevi au desenat și colorat icoane, alții au pregătit decorații pentru mese din nuci, mere, lumînări. După ce au cîntat cîteva colinde, fiecare grupă a prezentat cîte-un obicei de Crăciun. Concursul s-a încheiat cu victoria grupei Trei Crai.

Marti a urmat un concurs de cîntece, de recitare a poeziilor și au cîntat la instrumente. Au început fetele din clasele a 5-a, apoi cele din clasele a 6-a și a 7-a. Ele au interpre-

tat foarte frumos colinde românești. După înmînarea premiilor, elevii clasei a 8-a au prezentat un obicei vechi, „Umblatul cu steaua”.

Încheierea săptămîinii a fost de neuitat pentru toți. Copiii, îndrumați de profesoara Kovács, au pregătit și au gustat dulciuri tradiționale de Crăciun: „țucur” ars și saloane.

Am încheiat săptămîina limbii române cu amintiri plăcute și cu speranța că și la anul vom putea participa la reîmprospătarea și prezentarea obiceiurilor noastre strămoșești.

Maria Ambruș,
profesoară, Chitighaz

Săptămîna Sănătății la liceul nostru

Liceenii români din Giula, în săptămîna trecută, au participat la cursuri pentru o viață sănătoasă. Săptămîna Sănătății a fost organizată de profesoara Valeria Lengyel.

Luni, elevii au putut asculta o prelegere de-

spre primul ajutor, iar marți au fost introduși în mult discutatul mister al sexologiei, dragostei, familiei. Miercuri, copiii noștri au făcut cunoștință cu pericolele ce îi așteaptă, zi de zi, pe stradă și la discotecă.

La cursuri, în mai multe cazuri s-a declarat că sportul contribuie foarte mult la un trai sănătos. Sportul ne ține în condiții fizice nu numai mușchii, ci și sufletul și sistemul nervos.

Ziua următoare, la 30 noiembrie (Ziua internațională SIDA), elevii au putut da dovadă despre cele învățate în zilele trecute. Joi după-masă, în sufrageria liceului, s-au adunat 6 echipe formate din câte 8 membri. Atît concurenții, cît și spectatorii, respectiv juriul, au beneficiat mult de cunoștințele prezentate. Întrebările au fost variate și interesante. La ultima probă fiecare grupă a trebuit să prezinte

cîte o situație, un caz real, în legătură cu alcoolul, drogul și alte lucruri dăunătoare.

Cîștigătoarea concursului a fost clasa a I/B, pe locul doi s-a clasat clasa a IV-a, iar pe locul trei clasa a II/B.

Dacă elevii ar participa mai des la asemenea programe, cred că tineretul de azi nu s-ar atinge de droguri, de alcool și țigară, ar trăi mult mai inteligent, ferindu-se de ceea ce le face rău.

Ioan Cozma

În atenția celor exigenți

Cîte ceva despre *lui* și *său*

Adeseori sîntem dispuși să credem că în folosirea pronumelor al (a, ai, ale) *lui* (ei, lor) și al (a, ai, ale) *său* (sa, săi, sale) nu există nici o deosebire.

Nu este neapărat nevoie să știm că *lui*, *ei*, *lor* sînt formele de genitiv ale pronumelor personale el, ea, ei, ele, și că al (a, ai, ale) *său*, *sa*, *săi*, *sale* sînt pronume posesive. Trebuie, în schimb, să știm.

1. că *lui*, *ei* și *lor* țin locul posesorului, iar articolul posesiv (sau genitiv) se acordă în gen și număr cu obiectul posedat;

cățelul e al *lui* (al ei, al lor), adică: al băiatului, al fetei, al băieților sau al fetițelor,

pisica e a *lui* (a ei, a lor), adică: a băiatului, a fetei, a băieților sau a fetițelor,

iepurășii sînt ai *lui* (ai ei, ai lor), adică: ai băiatului, ai fetei, ai băieților sau ai fetițelor,

păsărelele sînt ale *lui* (ale ei, ale lor), adică: ale băiatului, ale fetei, ale băieților sau ale fetițelor,

2. pînă cînd al *său*, a *sa*, ai *săi*, ale *sale* sînt asemănătoare cu pronumele posesive de perso-

na I și a II-a care se acordă cu obiectul posedat în gen și număr, iar cu posesorul doar în număr (al meu..., al tău... etc.).

cu toate că *său* / *lui* (ei) sînt sinonime, nu este recomandabil folosirea exagerată a pronumelui *său*. Ambele pot fi utilizate, în primul rînd pentru variație, dar în unele situații pentru claritate. De pildă, față de: Venirea sa era o piedică pentru planurile sale. Este absolut clară: Venirea *lui* era o piedică pentru planurile ei.

Un exemplu, aș putea spune clasic, pentru a demonstra la ce imposibilitate duce folosirea nechibzuită a pronumelui *său* este următoarea propoziție: „Eminescu a lăsat încă o variantă a acestei poezii, iar după moartea sa, X a găsit manuscrisul variantei. Desigur că manuscrisul a fost găsit după moartea poetului, nu după moartea lui X, așa cum se înțelege din fraza de mai sus. Dacă s-ar fi folosit *lui* și nu *sa* (după moartea *lui*) neînțelegerea ar fi fost evitată.” (Gramatica limbii române I, pag. 157).

Lucia Borza

Insule

Orizontal: 1, 35, 41, vertical: 9, 12, 19.

Orizontal: 7. Un fel de palton scurt, purtat la țară. 10. Îl ... pe sfoară – îl păcălesc. 11. Unitate bănească în Portugalia. 13. Expresie algebrică (BINOM). 15. Mamifer din zona tropicală. 16. Despot. 18. Numele a mai multor papi. 19. Prima lună – prescurtat. 20. Totalitatea plantelor. 22. Roată – goală. 23. Usturoi – în grai. 24. Ceea ce este identic în Marina și Irina. 25. Consoane identice. 26. ... form = schimb. 28. N.Ă.A. 29. Îndepărtez. 31. Opera lui Enescu. 33. Care are suprafață dreaptă. 37. Steag. 39. Nor în limba-jul poetic. 40. Car – amestecat.

Vertical: 1. Etc. – în limba maghiară. 2. Ener-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11		12		
13			14		15			
	16			17		18		
19			20		21			
22			23		24		25	
		26		27			28	
29	30			31		32		
33			34		35			36
37				38		39		
40			41					

vat. 3. Ciînesc. 4. Nume de bărbat (ruses). 5. Bluză femeiască caracteristică portului național românesc. 6. Sat – amestecat. 7. Moneda de argint în India. 8. Ură (ODIU). 14. Grup de indivizi cu îndeletniciri suspecte. 17. Olanda – pe autovehicule. 21. Cu B la început: localitate în Transilvania. 23. Invers:

Veche așezare în Peninsula arabică (PETRA). 25. Ochi de culoare cafenie-gălbui. 26. Invers: nereușit. 27. Nu – în limba franceză. 28. Japoniez. 30. Cu coada scurtă. 32. ...zaur – reptilă fosilă uriașă. 34. Oraș în apropierea Clujului. 36. Sentimentul de dușmănie. 38. ... Paz – capitala Boliviei.

L. B

Dezlegare:

Sicilia, Cipru, Japonia, Corsica, Capri, Irlanda

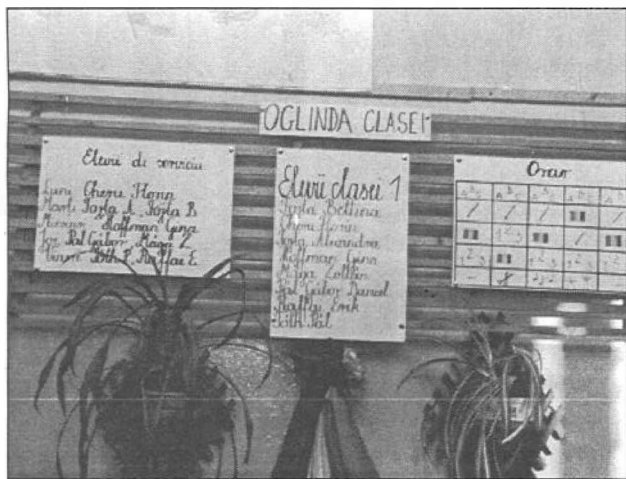
Muncă bună în condiții rele la Bătania

În lunile noiembrie și decembrie, reprezentanții școlilor profesionale și liceelor sînt prezenți, în diferite moduri, în școlile generale, pentru a atrage cît mai mulți adepți la școala pe care o reprezintă. Din partea Școlii Profesionale din Aletea eu am ales o școală generală română, prieteni unde am cunoscut și, pe cea din Bătania. Aproape o oră am stat de vorbă cu copiii din clasa a 8-a, care au fost așa de primitivi și prietenoși, că mi s-a părut că-i cunosc de mai mulți ani. După ce mi-am isprăvit treaba cu copiii, am stat de vorbă cu directoarea școlii.

De la *Iulia Olteanu* am aflat că școala are 60 de elevi și 8 profesori, dar problema e că dintre cei 8 profesori, o parte, peste puțin timp, iese la pensie. Ar fi mare nevoie de cadre didactice la specialitățile română, educație fizică, maghiară, istorie și engleză.

— Cu cadrele didactice, cu munca lor educativă și instructivă sînt mulțumită, dar împrejurările, condițiile obiective, sînt egale cu zero — continuă directoarea. — Am avea o mare dorință: să se construiască săli pentru sport, bibliotecă, o sală de informatică, cabinete speciale și o sală multifuncțională, unde s-ar putea organiza diferi-

te programe culturale. Pe lângă faptul că clădirea școlii e „destul de pus-tie”, totuși, școala are mai multe funcții: unește românii din oraș, săli-le sînt frumos aranjate,

iar copiii care au părăsit școala au plecat cu un bogat bagaj de cunoștințe. Dintre elevii din clasa a 8-a un băiat de pe acum știe că vrea să devină medic, o fetiță juristă, iar alta să-și continue studiile la conservatorul de muzică.

— Am aflat că din octombrie aveți o colegă tină, venită din Ardeal.

— Sidonia Dénes numai de două luni lucrează la noi, dar sînt foarte mulțumită cu munca ei. S-a acomodat repede printre colegi și copii. Mă bucur mult de ea.

Bineînțeles, am fost curioși să aflăm și de la noua profesoară cum se simte la locul ei de muncă.

— La început a fost foarte neobișnuit, dar acum m-am obișnuit cu orașul și cu colegii, mă simt bine în Bătania.

— Ce fel de materii predați?

— Matematică, maghiară și mediul înconjurător.

— Cum de v-a venit ideea să veniți în Ungaria să predați?

— Eu am terminat facultatea la Bichișciaba și fosta mea profesoară m-a întrebat pe mine și pe prietena mea dacă am dori să rămînem aici, să predăm la școala română. Amîndouă ne-am bucurat de posibilitatea aceasta.

— Numele de familie al dumneavoastră este maghiar.

— Da, tatăl meu este ungur, ia mămică este româncă. Așa că și eu sînt o dovadă a conviețuirii națiunilor din România.

Ioan Cozma

Familiiile române, stabilite în Micherechi, dau examen de cetățenie maghiară

Cei care au dorit să susțină examenul de cetățenie maghiară, au avut această posibilitate în ziua de miercuri, 29 noiembrie 2000, la Bichișciaba. Examenul a fost organizat pentru a doua oară în acest an. Primul a fost ținut în primăvară, la el participînd aproape o sută de persoane. Acum, la al doilea examen, au fost prezente 114 persoane.

Cei examinați au fost supuși unor teste: o probă scrisă și una orală, dar înainte de a susține acestea, trebuiau completate foile de înscriere. Materialul de pregătire pentru examen a constat din următoarele cărți: Noțiuni fundamentale constituționale și Cunoștințe despre istoria și cultura poporului maghiar.

După ce au locuit în Micherechi timp de 4 ani, soții *Vaida* și *Dorin Croitor*, împreună cu soția și copilul lor, au fost prezenți și ei în această zi la Bichișciaba pentru a susține examenul.

— Cînd ai început să te pregătești pentru acest examen? — îl întreb pe *Dorin Croitor*.

— Pentru examen m-am pregătit începînd cu luna octombrie, dar de cînd am venit în Ungaria, din 1994, tot timpul am învățat cîte ceva din această limbă. Totuși, pot să zic că ne-a fost destul de greu, fiindcă au fost teme, subiecte, despre care nu se vorbește zilnic în viața cotidiană, aceste teme fiind pline de cuvinte noi.

— Spune-mi și niște subiecte care au fost date la examen.

— De exemplu, a trebuit să vorbim despre organele politice, curtea constituțională, sarcinile guvernului.

— Cine te-a ajutat în timpul pregătirii?

— Cel mai mult mi-a fost alături soția mea, care m-a îndrumat, m-a ajutat la traducerea cuvintelor și expresiilor necunoscute, dar cel mai mult a contat încurajarea zilnică. Tot de la soția mea a pornit ideea ca în casă, în familie, să vorbim în limba maghiară.

— Cum s-a desfășurat examenul?

— La ora zece am fost adunați într-o sală și împărțiți în două grupe, la două comisii. Ni s-au dat foile de examen, care cuprindeau 15 întrebări, fiecare întrebare avînd 3 variante de răspuns (a, b, c), dar numai una era corectă. Pe aceasta trebuia să o încercuim. La examenul scris am avut 60 de minute. Apoi a urmat proba orală, iar aici am tras biletul cu o întrebare despre Curtea Constituțională. La început am avut emoții, dar timpul de gîndire fiind limitat, am încercat să mă concentrez. A trebuit să prezint comisiei o scurtă autobiografie și apoi să răspund la întrebări. La sfîrșit am primit răspunsul pozitiv, astfel ajungînd cu un pas mai aproape de cetățenia dublă.

— Ce avantaje o să ai datorită acestei cetățenii?

— În primul rînd, nu mi se poate anula, la orice oră, dreptul de ședere, iar în al doilea rînd, o să am dreptul la vot.

Gh. Berényi

Sfaturile medicului

Adevărul despre fumat

— Fumatul provoacă 90% din decesele cauzate de cancerul pulmonar.

— Fumatul determină 25% din decesele provocate de boli coronariene. Riscul de a suferi un atac de cord este de două-trei ori mai mare pentru un fumător decît pentru un nefumător.

— Fumatul provoacă mai multe decese decît consumul ilegal de droguri, accidente de circulație, sinucidele, tulburările mentale și SIDA.

— Pentru a renunța la fumat, niciodată nu este prea tîrziu!

Dr. Maria Ruja

Un adevărat cămin al bătrânilor în Aletea

Căminul pensionarilor din Aletea funcționează în cadrul clubului vîrstnicilor. El s-a înființat în anul 1995, în urma unei donații. S-a întîmplat ca o femeie mai în vîrstă, o bunicuță din loc, și-a oferit casa Primăriei. Deși are familie, totuși s-a hotărît să nu se mute la oraș să locuiască la copiii săi, care trăiesc la Eger, Debrețin și Giula, ci să rămînă în orașul natal, la Aletea. Tocmai de aceea a decis să ofere casa primăriei, cu scopul de a înființa aici un cămin pentru pensionari. Conducerea orașului a acceptat cu mare bucurie ideea. Așa s-a întîmplat că în luna martie a anului 1995, această bătrînă s-a și mutat – ca primă locatară – în căminul pensionarilor. De atunci, numărul locatarilor a crescut la 11. După cum am constatat, toți se simt bine aici. Conform contractului de îngrijire, de comun acord cu primăria, cei care vin la cămin trebuie să locuiască în apartamente separate.

– La Aletea trăiesc mai multe naționalități. Care este situația aici? Se oglindește acest lucru și printre locuitorii căminului?

de bani – ce și cum alegem dintre posibilitățile noastre. Avem și două mașini, cu care ducem mîncare și la case, la do-

cuți, acum aproape că s-a dublat efectivul clubului. La început au fost 70, apoi 90, iar în acest an a trebuit să mă adresez primăriei, să ne aprobe efectivul de 120 de membri.

– Deseori vin la Aletea și de multe ori aud vorbindu-se despre Corul clubului pensionarilor, în care, firește, sînt și români...

– Nu este vorba despre corul clubului, ci despre corul Asociației Pensionarilor. Această Asociație este o organizație civilă, în cadrul căreia își desfășoară activitatea și un cor. Trebuie să spun că sîntem foarte mîndri de această formație, de acest cor, care ne reprezintă la un nivel ridicat peste tot unde concertează. Așa cum ați și amintit, în cor sînt reprezentate toate naționalitățile care conviețuiesc la Aletea.

– Cînd am venit aici, am văzut că sînteți în toiul unei munci de renovare. Ce fel de lucrări se fac?

– La început, clubul și căminul pensionarilor a funcționat într-o singură clădire. Din păcate, cu 3 ani în urmă, această situație s-a schimbat și clubul a fost mutat în alt loc, provizoriu. A trebuit să facem acest lucru, deoarece acea parte a clădirii unde a fost clubul, s-a deteriorat. Acum ne străduim să revenim cît mai repede la starea inițială, deoarece în situația de acum, cei care vin doar în cursul zilei, sînt într-o altă parte și viața

acelora care trăiesc aici la cămin a devenit mai plictisitoare. Astfel ei află mai puține lucruri despre cele întîmplate în oraș... Lipsesc cei care livrează

informațiile adunate în drum spre club. Deci, ne grăbim ca întreaga clădire să fie cît mai repede renovată și dată în funcțiune.

Adam Bauer

„Cine are feciori și fete să nu rîdă cu sete”

În nenumărate rînduri am auzit de la mama acestor cuvinte înțelepte. Dar este adevărat că numai atunci am simțit adîncul și filozofia acestei zicale, cînd s-a născut primul nostru copil. A fost o învățătură „pentru o viață întreagă” această lecție. De multe ori m-a oprit în a judeca pe alții.

Să lăsăm la o parte, să nu ne preocupe problema altor familii. Să nu bîrfim despre copiii altora, să nu-i judecăm, căci avem noi destule de făcut, să fim atenți în primul rînd la faptele copiilor noștri, să nu măturăm în curtea altora, căci azi ție, mine mie... Deci, „cine are feciori și fete să nu rîdă cu sete.”

Șt. Oroian

St. O Iosif

Bunica

Cu părul nins, cu ochii mici
Și calzi de duioșie,
Aieve parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie.

Căta la noi așa de blînd,
Senină și tăcută;
Doar suspina din cînd în cînd
La amintirea vreunui gînd
Din viața ei trecută.

Torcea, torcea, fus după fus,
Din zori și pînă-n seară;
Cu furca-n briu, cu gîndul dus,
Era frumoasă de nespus
În portu-i de la țară...

De cîte ori priveam la ea,
Cu dor mi-aduc aminte
Sfiala ce mă cuprindea,
Asemuind-o-n mintea mea
Duminecii preasfînte...

Vorbe bătrînești la gura sobei

– Dacă pădurea s-a înnegurat, timpul se încălzește; dacă pădurea vîiește, va ninge.

– Dacă fumul iese din coș drept în sus, vine timp geros; dacă se lasă în jos, urmează moină; dacă nu este vînt și fumul se lasă pînă aproape de pămînt, să ne așteptăm la zăpadă.

– Dacă lemnele trosnesc în sobă și flacăra focului este roșie, vine ger mare; dacă lemnele nu ard și iese fum, va fi moină.

– Dacă pe 6 decembrie este frig, urmează un an cu recoalte bogate.

– Dacă pe 12 decembrie este soare, de Anul Nou va fi ger și cer senin; dacă va fi nor și pe pomi promoroacă, de Anul Nou va fi cald și înorat.

– Dacă în seara de 25 decembrie cerul va fi înstelat, urmează un an cu o recoltă bună de fructe; dacă ziua va fi caldă, primăvara va fi rece.

lui? – o întreb pe doamna Maria Borbély Nedreu, conducătoarea căminului.

– Da. Și noi avem locuitori de origine germană, română, maghiară și slovacă. Ei se înțeleg bine între ei, ceea ce este firesc, deoarece nu diferită este situația și în oraș.

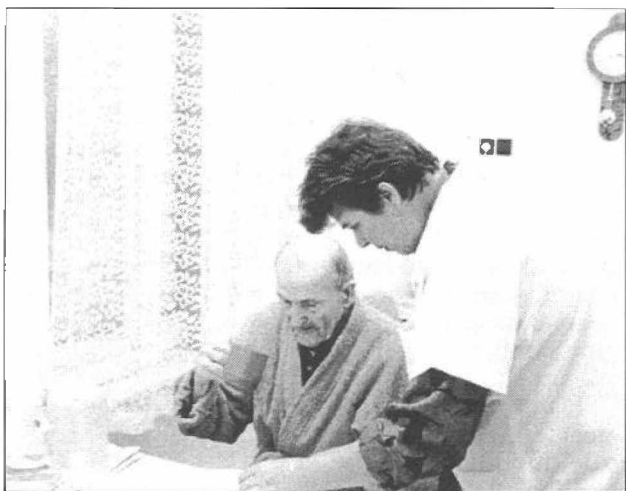
– Ați amintit că acest cămin al pensionarilor funcționează în cadrul clubului. Ce le asigurați vîrstnicilor care vin la dumneavoastră?

– Clubul bătrînilor înseamnă că asigurăm îngrijiri în timpul zilei. Cei care pot, vin aici între orele 8.00 și 15.30, și astfel își petrec timpul împreună. Noi le asigurăm micul dejun, masa de prînz și cina. Fiecare poate să aleagă – firește acest lucru depinde și

miciliu, pentru acei vîrstnici care se deplasează mai greu și pentru handicapați. Ne angajăm să facem și curățenie în locuințele lor, dacă e cazul și dacă sîntem solicitați.

– Cîți membri are clubul?

– Avem 120 de membri. Față de anii tre-

Onisifor Ghibu, un luptător pentru unitatea românilor

Onisifor Ghibu

Onisifor Ghibu s-a născut în 1883, în comuna Săliște, din județul Sibiu, o localitate de oieri, deseori numită „Ierusalimul românesc”, „Sionul românesc” sau „Mecca românească”, din cauza acțiunilor de românizare și de civilizare purtate în toate provinciile locuite de români. Ciobanii din Săliște sînt, de pildă, principalii responsabili pentru „românizarea” Dobrogei, dar, o dată cu oile, ei purtau în transhumanță, în tot Ardealul, dar și în Oltenia, Muntenia și Basarabia, un spirit de luptători. Nu degeaba, același „Ierusalim românesc” era denumit, în documentele austro-ungare, „caput malorum” (capul răutăților) în ceea ce privește starea de revoltă permanentă pe care o întrețineau acești oieri români. Tot din Săliște, veritabil centru al ortodoxiei românești în Ardeal, au

venit, acum două sute de ani, marele stareț Gheorghe de la Cernica și Picu Procopie Pătruț, cel mai important pictor religios al românilor, încă insuficient cunoscut. Cel care l-a redescoperit și l-a impus conștiinței publice pe Pătruț a fost sălișteanul Ghibu.

Urmas de oieri, dar cu un strămoș pîrgar (consilier orășenesc) în Sibiul secolului șaisprezece, Ghibu era legat cu deosebire de Basarabia. Bunica dinspre mamă, Zosima, era basarabeancă, urmașă, la rîndul ei, a unor oieri sălișteni transumați dincolo de Prut. Rude avea însă Ghibu – tot oieri – și în Crimeea și în Caucaz. Pedagog, filosof, psiholog, scriitor, în bună tradiție a enciclopedismului românesc de tipul Hașdeu-Eminescu-Iorga, Onisifor Ghibu rămîne, dincolo de zecile de volume publicate, unul dintre

cei mai importanți luptători pentru unitatea tuturor românilor într-un stat independent. Mai mult decît oricare alt militant al românismului, Ghibu este cea mai reprezentativă personalitate a luptelor pentru unitatea (aproape) desăvîrșită la 1918, prin faptul că a înțeles foarte repede, ca orice săliștean, o noțiune pe care noi o definim abia la sfîrșitul secolului XX: aceea de român de pretutindeni.

Ghibu a găsit timp să își desăvîrșească studiile, cu o încăpăținare greu de închipuit, la București (mult visat), Budapesta (așa de nedorită), Strasbourg, Heidelberg, Baden-Baden, München, Viena și Jena (unde a pus bazele a ceea ce avea să numească „o pedagogie românească”) – toate cu același scop: al folosirii învățăturii în țară, în școala românească. Cînd, în 1907, la Budapesta, Vasile Goldiș sugerează renunțarea la școlile românești din Ungaria pentru a dirija, în schimb, energia românilor pe teritoriul strict politic, Onisifor Ghibu, redactorul de la „Lupta”, răspundea că: „Un popor care începe să renunțe la drepturile sale sfinte își sapă singur groapa”. Deși ar-

Abecedar pentru școlile elementare românești de lege gr. unită din Ungaria și Banat, Buda, 1863

delean, Ghibu își împărțea timpul și eforturile, cu aceeași încăpăținare, între Sibiu, Chișinău și Cernăuți, pentru a-i îmbărbăta pe fruntașii români, pentru a dezbate problemele fiecărei provincii în parte în adunările care au decis Unirea de la 1918. A reușit, astfel, să fie prezent și cît se poate de activ la toate cele trei momente istorice ale Unirii: la Cernăuți, Chișinău și Alba-Iulia, neîncețînd nici o clipă, pînă la moarte, să lupte pentru românii din Basarabia și Bucovina. Arestat în 1945, apoi între 1956–1958, s-a stins în Țara împuținată, lăsînd mii de pagini în manus-

cris și moștenirea unui crez: românismul.

De la teza de doctorat, despre „bilingvism în școala modernă” (în care argumenta contra bilingvismului) pînă la „Puncte cardinale pentru o concepție românească a educației”, Onisifor Ghibu și-a construit imaginea celui mai de seamă pedagog român. Profesor la Universitatea din Cluj, el a reușit să aducă aici pe unii dintre cei mai importanți oameni de știință români. Pînă și Emil Racoviță a părăsit Franța și a venit să predea în Transilvania, la rugămintea lui Ghibu. Comuniștii l-au dat afară de la universitatea pe care o crease, în 1945, și l-au trimis în închisoare. Pînă la moartea sa, în 1972, nu a încetat să trimită memorii liderilor comuniști de la București și Moscova, cerînd eliberarea Basarabiei și Bucovinei.

Din 1907, de cînd a început să lucreze ca redactor la cotidianul „Lupta” (unde a inaugurat rubrica „De la românii de pretutindeni”), timp de 65 de ani a fost același neobosit luptător. Secolul care se încheie este, în bună măsură, pentru români, Secolul Ghibu.

Dragoș Moraru, București

O carte despre maghiarizarea românilor din Transilvania

După 60 de ani de la prima ei apariție, la Oradea a fost reeditată cartea „Un plan secret al guvernului unguresc din 1907 privitor la maghiarizarea românilor din Transilvania”, care a apărut în 1940, în îngrijirea lui Onisifor Ghibu. Planul lui Ghibu este însoțit de o prefață, de note și de o Addenda, datorate lui Stelian Vasilescu, nestorul ziariștilor și decanul de vîrstă al oamenilor de cultură bihoreni, căruia, de altfel, îi aparține și inițiativa retipării cărții.

Planul a ajuns, în august 1919, la doar cîteva zile după ocuparea Bu-

dapestei de către armata română, la Comandamentul Armatei Române din Budapesta și Ungaria, apoi a intrat în posesia marelui luptător național Roman R. Ciorogariu, vicarul Consistoriului Ortodox al Oradiei. Acesta a adus la cunoștința opiniei publice conținutul acelei Cărți Negre de la Budapesta. Peste ani, în 1936, un alt mare patriot român Onisifor Ghibu va rezuma cartea. Două exemplare din lucrare se află în bibliotecile din Cluj-Napoca și București. Însă Planul, publicat în 1940 de Ghibu, de-abia se mai găsește în cîteva mari biblioteci din România.

Anul 50

Fișier al colaboratorilor FOII (31)

Gheorghe Martin

debut publicistic • profesor • funcții de reprezentare

Gratuitatea gesturilor multor intelectuali ai comunității românești, ca și entuziasmul cu care au susținut acțiuni majore în momente de cumpănă ale destinului semenilor lor, măsoară, prin rezultatele muncii lor, mai mult decât poate cuprinde un inventar documentar. Destinul lor individual s-a confundat cu destinul comunitar, până la substituie. Dacă pe această dimensiune a vieții rostuite după nevoile celor din preajmă, asemenea intelectuali au încă puterea și elanul de a sprijini noile generații în desăvârșirea inițiativelor bune, dând din secretul vitalității energiilor lor constructive, atunci devin dovada vie a nobleței și generozității intelectualului ales. Sub un asemenea mesaj al dăruirii prin pasiune și multă aventură tinerească se așează și traiectoria „operei” făptuite de Gheorghe Martin (n. 1935) [Gh. M.]. Într-o emisiune-portret din această toamnă, realizată de Ștefan Crista, mărturisea tocmai acest dar al gratuității în actele culturale ale timpurilor sale tinerești, când trebuia să aducă un plus de vigoare în acțiunile comunității. A făcut-o cu pasiune și profesionalism, asumându-și responsabilitatea și deopotrivă onoarea în tot ceea ce a făcut. Un lucru este cert că, sub oblădui-

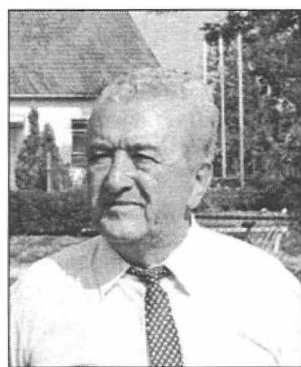
rea celor doi, Gheorghe Marc, secretar general al Uniunii, și Gheorghe Martin, secretar, o bună bucată de timp problemele administrative, culturale și cele de reprezentare, au fost duse la capăt cu plus de măsură. După anul 1978, când iese vechea gardă a lui Petru Silaghi, noul val adus de cei doi propunea un alt gen de activități și un alt tip de atitudine publică, în apărarea intereselor comunitare. S-a văzut din plin în creșterea calității reprezentărilor de spectacol folcloric, în susținerea unui program coerent de îmbunătățire a activității școlilor românești și în diversificarea mijloacelor de activizare a limbii române.

Colaborările la ziarul românesc ale lui Gh. Martin acoperă o arie vastă de preocupări. Ziarul, în prima serie, cea a *Libertății noastre*, pomenește numele său, printre studenții budapeșteni ai anului II, care efectuează practica pedagogică la școli românești, Ioan Borbil, Nicolae Păcuraru, Mihail Boca, Gh. Istin. **Debutul de presă** are loc în primii ani de profesorat la Săcal, când trimite o corespondență despre echipa culturală de acolo (nr. 12, 8 iunie 1956). Acest prim material deschide și seria de colaborări din prima categorie, a scrierilor cultura-

le, atât în paginile ziarului, cât și în Calendar. Se observă în acest tip de colaborări grija pentru ordine și responsabilitate, dar și orientarea articolului spre sinteza integratoare. Materiale ample despre activitatea Uniunii, în special, din zona manifestărilor culturale alcătuiesc un fel de jurnal care face bilanțul anului la capitolul realizări. Astfel de materiale, precum *Însemnate evenimente din anul...* sau *Din activitatea Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria*, publicate în calitate de secretar constituie, prin datele și amploarea manifestărilor pe care le cataloghează, un document de epocă, demn de luat în seamă. Gh. Martin știe cel mai bine că atunci când există rigoare și responsabilitate, activitatea de reprezentare trece dincolo de festivism și convenționalism. Important pentru cel care reprezintă comunitatea este tocmai cunoașterea în detaliu a momentelor importante care au dus la o însănătoșire a manifestărilor culturale. În aceeași sferă de interese intră și colaborările strict culturale, materiale adecvate unor activități. Unele atestă preocupări folclorice, culegeri din creația populară miherechiană, din anul 1976, altele înregistrează momente aniversare (*Serată Ady la*

Micherechi, nr. 5, 1 martie 1977, *Douăzeci și cinci de ani de la înființarea Ansamblului Central al naționalităților*, nr. 48, 30 nov. 1984). O bună parte din aceste culegeri folclorice se regăsește în volumul *Floricel* (1975), realizat în colaborare cu Al. Hoțopan (Fișa 5) și Ioan Ruja. Gh. Martin reușește să concentreze interesul și atenția pe eveniment și persoane, care au avut un rol important în comunitate. A transforma o acțiune constructivă prin evidențierea contribuției acesteia pentru ceilalți, acesta ni se pare mesajul articolelor lui Gh. Martin.

A doua categorie a colaborărilor ține de prestația profesională a autorului, în calitatea lui de profesor sau inspector școlar. Unele din aceste articole oferă o sinteză despre școlile românești (*40 de ani de la înființarea învățământului românesc*, nr. 36, 5 sept. 1986, *Din activitatea școlilor românești*, în Calendar, 1977), altele înregistrează acțiunile de perfecționare, cu participarea cadrelor didactice și a prelegerilor susținute cu acest prilej (*Zile de educație preșcolară în orașul Pécs*, nr. 22, 1 iunie 1980). Cele mai importante materiale care aduc un plus de viziune și originalitate în ceea ce privește școala și conținutul învățământului sunt cele legate de perioada inspectoratului școlar. Experiența de la catedră, ca și schimburile de opinii între diferite școli, cu prilejul unor activități didactice, au dus la conceperea unor jaloane definitorii pentru educația școlară. Dascălul este dublat de didactul Gh. Martin, în ipostaza experimentului școlar. Materiale ample despre folosirea unor mijloace intuitive în practica pedagogică, precum *Folosirea mijloacelor tehnice în învățământul de limbă română*, *Însemnata cărții în educația tineretului școlar*, din anul 1976, sunt relevante pentru spiritul clar și ordonat al profesorului experimentat. Aproape fiecare din aceste colaborări conțin,

nu numai informații pedagogice, dar, mai ales, soluții practice de utilizare a materialului intuitiv la clasă. Diafilmul, filmul animat, proiecțiile, cărțile, devin tot atâtea ajutoare în munca dascălului Gh. Martin chiar dacă soluția unei lecții de conversație, prin care se poate ajunge la cunoștințe temeinic însușite. Această vocație a dascălului transpare și din articole pur informative, unde sfătos și grijuliu pentru soarta absolvenților aspiranți la studenție, știe să insuflă răspundere și pasiune în pregătirea elevilor. Formula scrisorii deschise adresate acestora (*În urma examenelor de admitere*, nr. 30, 27 iulie 1980) sau cea a profilului de dascăl de reală valoare (*Pedagogi miherecheni*, nr. 1, 1 ian. 1963, 10 ani la postul de comandă, nr. 2, 15 ian. 1969, despre directorul școlii Alexandru Goron) dau articolelor sale un înalt spirit civic, o solidaritate de breaslă pe direcția valorii și competenței. De altfel, cred că prin acest spirit al respectului pentru valori se explică și reacția justă de nemulțumire față de tăcerea ziarului la apariția cursului de limbă română al prof. Mihai Cozma (Fișa 7), broșură necesară pentru însușirea și aprofundarea limbii în comunitate (nr. 2, 15 ian. 1971). Cu un asemenea gest, personalitatea complexă a lui Gh. Martin poate avea mândria și onoarea celui care a știut să-și păstreze verticalitatea și demnitatea, dincolo de onoruri și funcții trecătoare. Rămâne modul elegant și obiectiv de a fi tu însuși.

Cornel Munteanu

Din fișele următoare: Ilie Moldovan (32), Gh. C. Mihăiescu (33) și atâția alții

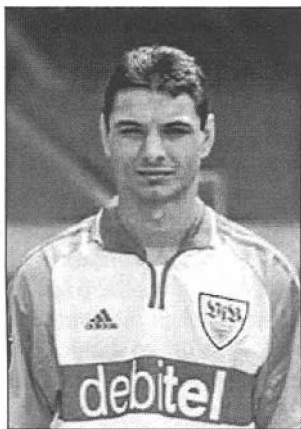
Fotbaliști români în lume

Viorel Moldovan este o vedetă adevărată la Nantes

La sfârșitul săptămânii trecute atacantul român a marcat un nou gol în campionatul francez, deschizând scorul în partida FC Nantes-Guingamp, care s-a terminat cu rezultatul final de 2-1. Atacantul român a înscris în minutul 29, iar în urma ultimei sale victorii formația lui Moldovan a urcat pe primul loc în clasamentul campionatului francez. „Vio-gol”, cum este poreclit cel mai renumit jucător al „canarilor”, a marcat 7 goluri în 19 etape, în timp ce în Cupa UEFA a înscris de patru ori. Viorel Moldovan este foarte popular în mijlocul suporterilor de la Nantes și nu regretă deloc că a părăsit campionatul turc. Zi de zi este vînat de copiii din cartierul unde stă, ca să le dea autografe. În clasamentul golgheterilor, românul ocupă poziția a patra cu șapte reușite, la egalitate cu brazilianul Sonny Anderson (Olympiques Lyon) și francezul Nicolas Anelka (Paris SG).

Ganea l-a bătut pe Seitz

Atacantul român Ioan Viorel Ganea (cunoscut și de la CE, unde a executat cu sînge rece

Viorel Ganea

acel penalty, care a calificat naționala României în sferturile de finală) la ora actuală evoluează în 1. Bundesliga, la VfB Stuttgart fiind coechipier cu Lisztes Krisztián. Ganea și-a ieșit din fire la finalul partidei din etapa trecută, cînd, după terminarea meciului Werder Bremen - VfB Stuttgart (1-0), în urma unor ciocniri de pe teren, în drum spre vestiare Ganea nu mult a ezitat și l-a pocnit pe Jochen Seitz, atacantul advers, în plină figură. Gestul neprietenesc a fost imediat taxat de conducerea clubului șvab, care l-a avertizat pe român și la amendat cu suma de

10.000 de mărci (cam 1.350.000 ft.). Temperamentul neastîmpărat al internaționalului român a mai ieșit la iveală în urmă cu doi ani, cînd a avut o ieșire asemănătoare față de antrenorul Rapidului de atunci, Dumitru Dumitriu. Dacă nu interveneau colegii din preajma lui Ganea era să-l facă egal cu pămîntul pe meșterul Dumitriu. Clubul lui Ganea și Lisztes, mereu într-o luptă crîncenă, se află pe ultimul loc al clasamentului Bundesliga.

Florin Răducioiu din nou în România

„Marele Blond”, cum îl numea presa românească în perioada sa de înflorire, a revenit după 10 ani de absență în Divizia A a României. Copilul teribil al fotbalului românesc la World Cup '94 a înnodat picioarele columbienilor și suedeziilor. De atunci au trecut mai bine de șase ani și acum evoluează la Dinamo București. Cotidianul „Evenimentul Zilei” scrie despre el că „a fost postat de Dinu” (n.r. antrenorul de la Dinamo - Cornel Dinu) în spatele virfurilor, unde arată ca un puști rătăcit prin ograda vecinilor. Deocamdată nu-și găsește locul în echipă, dar nici în tară. Răducioiu a declarat că are nostalgia Vestului. E lesne de înțeles, pentru că familia sa a rămas în Italia, la ora actuală fiind căsătorit cu o italiancă. Consideră că „în România fotbalul nu este profesionist” deși nu are argumente, dar simte că mai există și meciuri aranjate. În legătură cu viitorul fotbalului românesc, fiul rătăcitor care din '96 a renunțat să mai joace în naționala României, a declarat că în România sînt mulți jucători buni, problema o reprezintă antrenorii. Nu aduc

nimic nou în sistemul de pregătire, ar fi nevoie de mai mulți antrenori de tipul lui Ladislau Bölöni. Acesta este pregătit în Occident și poate aduce un nou avînt profesional. La acest capitol Răducioiu consideră că „Mircea Lucescu este cel mai bun antrenor român din toate timpurile.”

Energie Cottbus a fost împins înainte de români

Formația alcătuită și din jucători unguri de prima mînă, de

Laurențiu Regenkampf

această dată a fost ajutată de românii săi. Vasile Miriuță, cu dublă cetățenie, a revenit în clubul său, după o odihnă de mai bine de două săptămîni, în urma accidentării suferite la debutul promițător în naționala Ungariei. „Laci” și de această dată s-a dovedit a fi încă odată motorul și dirijorul de joc al celor din Cottbus, iar celălalt român, fundașul Regenkampf, transferat de la Steaua în Germania, a marcat singurul gol al formației sale în minutul 70. În urma acestei victorii, Cottbus a avansat patru locuri în clasament, aflîndu-se pe o poziție care n-ar mai însemna retrogradare din 1. Bundesliga.

Grupaj de știri redactat de
Ștefan Crăsta

Energie Cottbus-Hansa Rostock 1-0

Cupa Delfin la Bichișciaba

De data aceasta, înotătorii giulani tineri nu au reușit să adune medalii la Cupa Delfin (concurs de înot) care a fost organizată la 23 noiembrie la școala „Belvárosi Általános

Dar cine știe ce s-o fi întîmplat?!... Cînd și-a auzit numele, a alergat la culoarul 1, deși între timp ceilalți concurenți au început înotul. Astfel, cînd David a sărit în apă, cei

Iskola” din Bichișciaba. Din păcate, nici elevii școlii românești nu au avut prea cu prea mult succes.

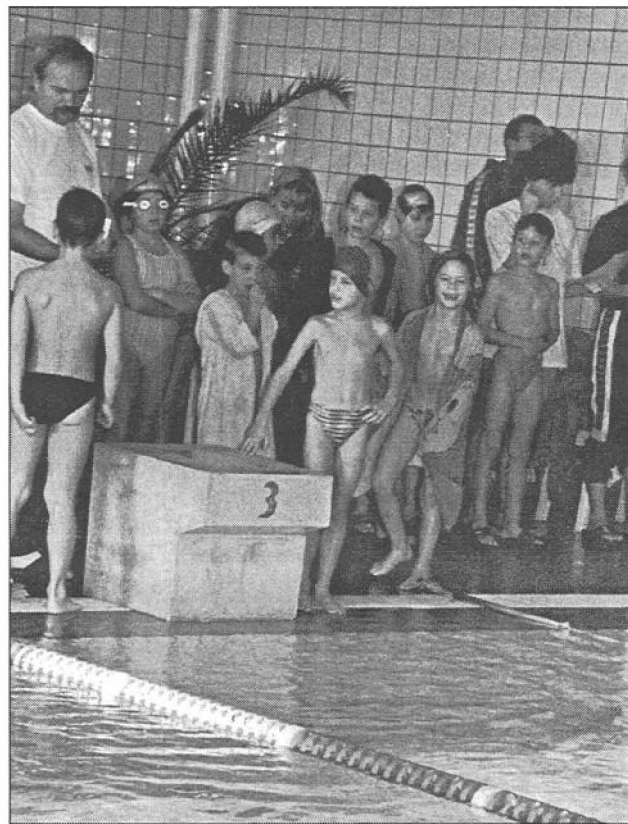
Dar s-a întîmplat ceva extraordinar: cînd moderatorul a citit numele și numărul culoarului la proba braț al băieților născuți în '91, din cauza acusticii nu s-a putut înțelege clar cine trebuia să pornească de la piatra de start pe culoarul 1. Numai atîta s-a înțeles că ... David. David, fiul, știa că el urma să înoate la proba spate.

lalți au avut un avans de cîțiva metri. David a început să înoate atît de repede, încît după vreo 25 m i-a și depășit, cîștigînd la sfîrșit proba cu oca 2 m avans.

Dar fiindcă David nu a fost înscris la proba respectivă, nu s-a putut califica și nu a primit nimic!!!

Totuși cîștigul lui sufletește a depășit orice medalie sau diplomă: el s-a calificat în fața mea și în fața celorlalți suporterii care au fost de față!

I. Cozma

Clubul de popice din Chitighaz

Deși nu au putut întări echipa lor și Kozma Márta a plecat la Szolnok, după 10 meciuri jucătorii de popice au cîștigat șase competiții și numai în patru cazuri au luat bătaie, cu diferență minimă de punctaj. Suflul și dragostea față de joc îi ajută pe prietenii noștri din Chitighaz să obțină aceste succese. **MIC**

ROMÂNIA

TVR

ÎN LIMBA MATERNA

emisiune radiofonică în limba română

Luni, 11 decembrie

6.00 Telematinal 7.45 Ploaia de stele 9.00 Jurnal 9.10 Film. 10.35 Cu cîntecul prin țară 11.00 Jurnal 11.10 Surprize, surprize... (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Între noi, frații 15.00 Cronica. Magazin social-politic în limba maghiară 16.30 Serial 17.00 Milenium 17.10 Seniorii cetății 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Serial. Șapte zile 21.45 Jurnalul de noapte 22.15 Tehnici de manipulare 23.00 Lumea dansului.

Marti, 11 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.10 Jurnal 11.10 TVR Timișoara 12.00 Ora G 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Ciber-Fan. Lumea PC-ului 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.00 Jurnal 16.30 Serial 17.00 Milenium 17.10 Pentru Dv. Doamnă! 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Talk Show Politic 21.15 În Flagrant 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Handbal feminin: România-Ucraina.

Miercuri, 13 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.10 TVR Timișoara 12.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Poveste imortală 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Ciber-Fan 13.30 TVR Craiova 14.30 Serial 15.00 Panorama. Magazin în limba germană 16.30 Serial 17.00 Milenium 17.10 Impas în doi 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Talk Show Politic 20.45 Serial. Justițiarul 21.45 Handbal feminin: Danemarca-România 23.00 Jurnalul de noapte.

Joi, 14 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.10 TVR Timișoara 12.00 Tezaur folcloric 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Drepturile omului 14.30 Serial 15.00 Convingeri 16.30 Serial 17.00 Milenium 17.10 Medicina pentru toți 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Justiție militară 20.35 Cu ochii în patru 21.20 Reflecții rutiere 21.35 Academia de presă 22.50 Jurnalul de noapte 23.10 Marele Jazz.

Vineri, 15 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.10 TVR Timișoara 12.10 Medicina pentru toți 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Ciber-Fan 13.30 Garantat 14.30 Trupa de șoc 15.30 Tribuna partidelor parlamentare 16.00 Fereastră spre America 16.30 Serial 17.00 Milenium 17.10 O vedetă... populară 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia de stele 21.15 Film. După zece ani... 22.55 Jurnalul de noapte.

Sîmbătă, 16 decembrie

6.00 O vedetă... populară 6.50 Dămeni ca noi 7.20 Desene animate 8.10 Serial. Zorro 9.00 Timișoara, anul unsprezece 12.00 Casa mea 12.30 Auto Club 13.00 Jurnal 13.10 Arca Marinei 15.15 Serial 16.00 Ora G. 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Garantat 100% 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Surprize, surprize... 21.30 Serial. Singe albastru 22.30 Jurnalul de noapte 22.40 Film. Singe fierbinte.

Duminică, 17 decembrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul Credinței 8.00 Desene animate 8.30 Kiki, Riki, Miki. Magazin pentru copii 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni pînă duminică 12.45 Jurnalul de prînz 13.00 Național TV Bingo Liberty 16.00 Festivalul internațional de modă 16.30 Film. Capcanele dragostei 18.00 Trupa de șoc 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Film. Rapodie din Miami 21.05 Știrile de sîmbătă asta 21.35 Handbal feminin: Finala 22.55 Jurnalul de noapte 23.05 Profesioniști.

Luni 11 decembrie

6.35 Serial (R). Piatra magică 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Trupa DP 2 (R) 9.50 Știri 10.00 NBA Campionatul Nord-American de Baschet 12.00 NBA Action (R) 12.30 Osia Lumii (R) 13.00 Desene animate 13.45 Serial. Femeia ispititoare 14.30 Veni, Video, Vici! 14.40 Serial. Jonathan Creek 15.40 Serial de călătorii 16.10 Expediție în necunoscut 16.35 Serial. Marsie Raine 17.30 Telematinal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.45 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 20.10 Obsesia vitezei 20.55 Sport plus 21.40 Știri 21.45 Știri bancare și bursiere 21.50 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Telerecital Radu Beligan 23.40 TVM Messenger.

Marti 12 decembrie

6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Veni, Video, Vici! (R) 8.35 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Telerecital Radu Beligan 10.25 Știri 10.30 Obsesia vitezei (R) 11.15 Sport plus (R) 12.00 În numele sportului (R) 12.30 Tribuna partidelor parlamentare 13.00 Desene animate 13.45 Serial. Femeia ispititoare 14.30 Veni, Video, Vici! 14.45 Știri 14.50 Tradiții (R) 15.25 Călătorind prin țară 15.55 Handbal feminin. România-Ukraina 17.30 Telematinal TVR 2 17.45 Handbal feminin. Norvegia-Danemarca 21.30 Știri 21.35 Știri bancare și bursiere 21.40 Film. Blestemul pămîntului 23.30 TVM Messenger.

Miercuri 13 decembrie

6.00 Tip-Top, Mini-Top (R) 6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.35 Top TVR 2 (R) 9.35 Știri 9.40 Film (R). Blestemul pămîntului 11.30 Serial de călătorii 12.30 Cronici votive (R) 13.00 Desene animate 13.45 Serial. Femeia ispititoare 14.30 Veni, Video, Vici! 14.45 Știri 14.50 Serial. Să mori din dragoste 15.40 Documentar 15.55 Handbal feminin. Danemarca-România 19.30 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 19.55 Handbal feminin. Franța-Austria 21.30 Știri 21.35 Știri bancare și bursiere 21.40 Film. Informatul 23.15 TVM Messenger.

Joi 14 decembrie

6.00 Călătoriile lui Ics 6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Paralele inegale (R) 9.50 Știri 10.00 Ferma (R) 11.05 Documentar (R) 12.30 Tribuna partidelor parlamentare 13.00 Desene animate 13.45 Serial. Femeia ispititoare 14.30 Veni, Video, Vici! 14.45 Știri 14.50 Serial. Germaine și Benjamin 15.40 Atlas (R) 16.10 Documentar 16.40 Serial. Familia și legea 17.30 Telematinal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.45 Serial. S Club 7 la Miami 20.15 Pragul de sus 21.40 Știri 21.45 Știri bancare și bursiere 21.50 Cinematograful de artă. Flori dintr-o altă lume 23.35 TVM Messenger.

Vineri 15 decembrie

6.00 Arta apărării (R) 6.35 Serial (R). S Club 7 la Miami 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Pragul de sus (R) 9.50 Cinematograful de artă (R) 11.45 Televiziunea, dragostea mea (R) 12.35 Documentar 13.00 Desene animate 13.45 Serial. Femeia ispititoare 14.30 Veni, Video, Vici! 14.45 Știri 14.50 Serial. Samurailul 15.40 Arca lui Noe 16.10 Spectacolul lumii (R) 16.10 Serial. Marele Bob 17.30 Telematinal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.30 Serial. S Club 7 la Miami 19.55 Handbal feminin 21.30 Știri 21.35 Știri bancare și bursiere 21.40 Film. CIA II - Target: Alex 23.10 TVM Messenger.

Sîmbătă 16 decembrie

6.00 Arca lui Noe (R) 6.35 Serial. S Club 7 la Miami 7.05 Desene animate (R) 7.35 Toți, împreună 8.20 Osia Lumii 8.55 Film. Mihail, cîine de circ 10.30 Desene animate 11.00 Serial. Piatra magică 11.30 Trupa DP 2 13.00 On line 13.30 Știri 13.35 Atlas 14.05 Documentar 14.30 Top TVR 2 15.30 Serial. Parohia Dibley 15.55 Documentar 16.15 Handbal feminin, Telematinal TVR 2 - în pauză 18.00 Televiziunea, dragostea mea 18.45 EURO 2000 20.30 NBA Action 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Știri 21.35 Serial. Jonathan Creek 22.25 Documentar 23.15 TVM Messenger.

Duminică 17 decembrie

6.00 On line (R) 6.30 Serial (R). Piatra magică 7.00 Desene animate (R) 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Călătoriile lui Ics 10.30 Desene animate 11.00 Serial. Piatra magică 11.30 Tip-Top, Mini-Top 12.05 Documentar 13.00 Arta apărării 13.30 Știri 13.35 În numele sportului 14.10 Documentar 15.05 Serial. Star Trek 15.55 Handbal feminin, Telematinal TVR - în pauză 2 18.00 Serial. Zile care au marcat secolul XX 18.15 Spectacolul lumii 19.45 Handbal feminin 22.30 Știri 22.35 Serial. Beavis & Buttthead 23.25 TVM Messenger.

ProTV Internațional este transmis pe satelitul HOT BIRD 3, situat la 13 grade Est, putînd fi recepționat cu orice receptor digital local situat pe frecvența 12198.08 MHz. În România, acest program este transmis **NEGODAT** între orele 00.00 - 10.00 (ora României).

Luni, 11 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Fotbal Divizia A - Rezumat 3.00 Știrile ProTV - Știrile despre viață pur și simplu 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Marti, 12 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profesiunea mea, Cultura 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Apropo... 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Miercuri, 13 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profetii despre trecut 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Joi, 14 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Acasă cu Ruxandra Săraaru 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Profashion 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Vineri, 15 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Acasă la români 2.30 Ia-mă acasă 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Sîmbătă, 16 decembrie

21.00 Știrile ProTV 21.30 Fotbal 23.00 Acasă la români 0.30 Retrospectivă - Chestiunea Zilei 1.00 Profashion 1.30 Ia-mă acasă 2.00 Acasă cu Ruxandra Săraaru 3.00 Echipa mobilă 3.30 Steaua ta norocoasă 5.30 Retrospectivă P@oezia 6.00 Profesiunea mea, Cultura.

Duminică, 17 decembrie

21.00 Știrile ProTV 21.30 Concert extraordinar al Colegiului Pro 22.30 Procesul Etapei 24.00 Echipa mobilă 0.30 Vacanța Mare 1.30 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Superbracadabra 4.30 Apropo... 5.00 Echipa mobilă 5.30 Promotor 6.00 Profetii despre trecut.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultăți RVE non stop și pe Internet la:

<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă:

18.00-18.45 duminică: 18.30-18.45

11 DECEMBRIE, LUNI (redactor: Anamaria Brad)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00 Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Încheiere.

12 DECEMBRIE, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.45 Engleza pe înțelesul tuturor - curs de limbă engleză 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

13 DECEMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avangarda, "Ecranul nostru" 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere

14 DECEMBRIE, JOI (redactor: Adam Bauer)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 "Cuvinte potrivite" - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Nota săptămîinii de Edda Illyes 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

15 DECEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Revista presei "Foata românească" 10.52 Avangarda, "Ecranul nostru" 10.55 Ce e nou la liceul Bălcescu din Giula? - relatează Andreea Gurzău 11.00 Magazinul "Lumea femeilor" 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Actualități la români din Banatul Sîrbesc - relatează Cornei Mata din Virșet 11.50 Știri și cunoștințe din România - relatează Simona Pele din Timișoara 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

16 DECEMBRIE, SÎMBĂTĂ (redactor: Anamaria Brad)
14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45 Party Time - magazin de muzică ușoară 15.00 "Pe undele Europei" - magazin euroregional 15.58 Încheiere.

17 DECEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Anamaria Brad)
14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30 Retrospectiva săptămîinii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămîinii) 15.30 Emisiune religioasă ortodoxă 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești. Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66.29 MHz și 66.14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debretin 91.4 MHz, Radic Seghedin 93.1 MHz

Ecranul nostru

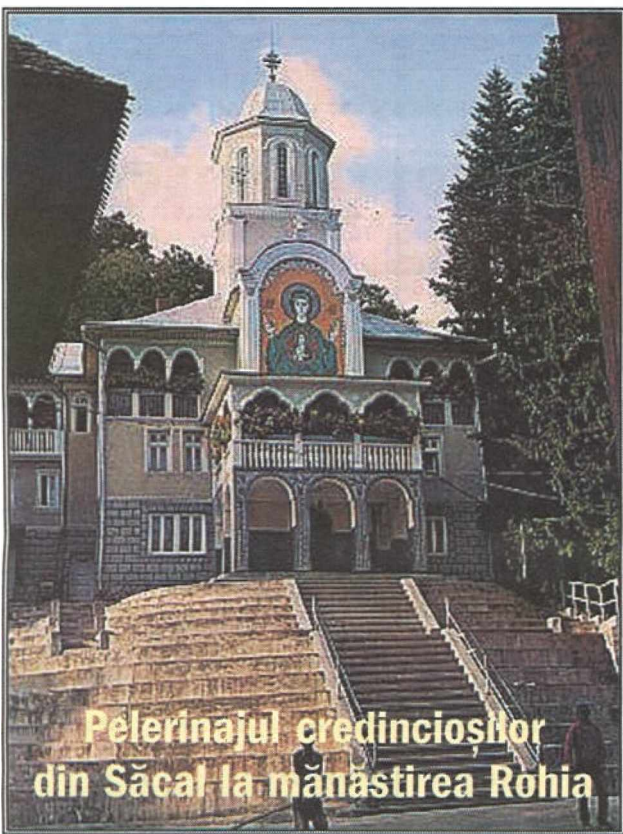
13 decembrie 2000 (m1 ora 13.25)
Reluare: 16 decembrie 2000 (m2 ora 10.40)

Conținutul prevăzut al programului în limba română din săptămîina viitoare:

Magazinul românesc al Televiziunii Maghiare oferă telespectatorilor săptămîina viitoare, în afară de actualitățile din viața românilor din Ungaria, o relatare despre ultima sedință a Autoguvermării Române din Bichșciaba și un montaj mai cuprinzător despre serbarea de aniversare a 100 de ani de la înființarea Capellei Ortodoxe Române din Budapesta. Iubitorii de artă vor putea cunoaște revista Familia, din Oradea. Urmașii lui Iosif Vulcan s-au aflat în mijlocul românilor de la noi, aducînd la Giula și o mini-expoziție a artistului plastic Aurel Roșu. Fiți alături de Ecranul nostru și de această dată!

Realizator: Tiberiu Boca

Pelerinajul credincioșilor din Săcal la mănăstirea Rohia

A devenit deja o tradiție ca Autogovernarea Românească din Săcal anual să organizeze un pelerinaj la o mănăstire din România. Fără a întrerupe această tradiție, în ziua de 10 noiembrie, 39 de credincioși ortodocși din sătulețul bihorean, împreună cu preotul lor Origen Sabău, au vizitat mănăstirea Sfânta Ana din Rohia. Drumul a fost sponsorizat din sume obținute prin concurs. Participanții la acest pelerinaj au fost bătrâni și tineri, bărbați și femei, liceeni și elevi de școală generală. Călătoria în România a fost o mare satisfacție pentru toți participanții, dar în primul rând pentru aceia care, pentru prima dată, au fost în țara vecină și au văzut îndeaproape o mănăstire. Am putut vedea biserica, care tocmai este în curs de renovare, biblioteca, muzeul, am făcut cunoștință cu istoria mănăstirii, am avut posibilitatea să primim informații despre viața călugărilor care trăiesc acolo. Amintirea pelerinajului la Rohia va rămâne pe veci adânc întipărită în inimile săcălenilor.

Eva Boncza Túri

N. Steinhardt, celebrul călugăr de la Rohia

Trei județe transilvănene își dau întâlnire pe un vîrf de deal: Maramureșul, Clujul și Bistrița-Năsăud. Pe coama lui, în marele ocol de lumină care curge dinspre toate punctele cardinale, se află o mănăstire cu nume blind: Rohia. În această mare și puternică mănăstire a trăit celebrul scriitor și călugăr Nicolae Steinhardt.

Născut în 1912, într-o margine de București, în Pantelimon, Nicolae Steinhardt a fost atras de mic copil de clopote și obiceiuri creștinești. Bacalaureatul l-a luat la liceul Spiru Haret din capitală, după care a urmat studii în drept. Pînă la izbucnirea războiului și-a continuat studiile la Paris și în Anglia.

„Reîntors în țară – scrie Steinhardt în 1987, în autobiografia sa – nu am avut de suferit ca evreu. Tatăl meu – înecat în prin lege individuală votată de parlament și ofițer de rezervă – era recunoscut „evreu de categoria a doua”. Am executat totuși – deși puteam fi scutit – muncă obligatorie și muncă la zapadă, însă în condiții de operetă.”

România, pe acele vremuri, refuza să asculte de ordinele venite din exterior, care cereau executarea populației evreiești. În această perioadă, afecțiunea lui Steinhardt pentru neamul românesc s-a întărit, însă nu s-a putut împăca cu regimul in-

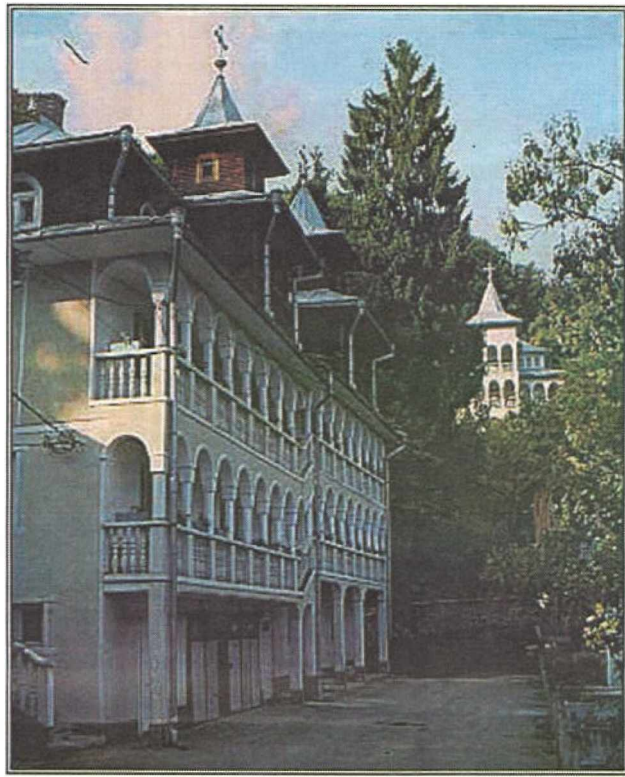
trodus în 1947. Se simțea din ce în ce mai atras de creștinism. Fiind arestat, a primit Sfîntul Botez de la un ieromonah basarabean în închisoarea de la Jilava, la 15 martie 1960. La ieșirea din închisoare, cu patru ani mai tîrziu, și-a dorit mult să se călugărească.

„După moartea tatălui meu – scrie în autobiografie – am început să-mi caut o mănăstire, am întâmpinat însă greutăți și refuzuri, stareții se fereau de un fost deținut politic. (...) Abia în 1973 Constantin Noica m-a înștiințat că a fost la Cluj, unde l-a cunoscut pe proaspătul episcop Justinian

Chira și că a vizitat mănăstirea Rohia, unde episcopul fusese stareț vreme de treizeci de ani. „Ți-am găsit locul potrivit”, mi-a spus Noica. De îndată am plecat la Rohia. (...). Rohia m-a cucerit din prima zi și deplin.

Am fost călugărit în ziua de 16 august 1980, în paraclisul noii clădiri, de Părintii Serafim Man, Antonie Perta, Nicolae Lese și Emanuel Rus. Am izbutit să aranjez, de bine de rău, biblioteca mănăstirii, m-am deprins să nu lipsesc de la Sfînta Liturghie și de la Miezonoapă – principalele momente ale disciplinei călugărești.”

E. Iova

După înființarea Asociației pentru Micherechi în anul 1998, în fiecare an, la 6 decembrie, sau în jurul acestei

date, apare și pe străzile Micherechiului, spre bucuria copiilor și a adulților, mult așteptatul generos și caritabil, darni-

cul Moș Nicolae. În ziua de 3 decembrie, în prima duminică din această lună, Moș Nicolae al Asociației pentru Micherechi,

profitînd de timpul frumos, cu soare, s-a așezat pe capra căruței împodobite, încărcată cu fel de fel de daruri, să le împărtășească celor mici și copiilor mai mari cîte o portocală, ciocolată, bomboane sau alte dulciuri din coșurile pline cu daruri. Moș Nicolae a sosit din imperiul înzăpezit, unde locuiește cu sania lui cu cerbi, cu multă dragoste față de copii, care se vedea și în ochii copiilașilor, cînd aceștia l-au privit pe Moșul Bun cu pletele și barba sa albă. Întîlnirea personală cu Moș Nicolae este un eveniment foarte plăcut și impre-

sionant, o adevărată sărbătoare a dragostei. Copiii l-au așteptat pe străzi în grupuri, cu cîntece frumoase și cu ochi strălucitori. În această zi frumoasă au fost fericiți cei mici și mari, copii și părinți, unii care au primit și alții care au dăruit. Attila Bondár, Ioan Condoroș, Gheorghe Mihuț, Mihai Nistor, Ioan Ruja, Zoltan Ruja, Gheorghe Sferle sînt întreprinzători din Micherechi care au dat cu tot dragul, au sprijinit din inimă această manifestare spectaculoasă, iubită mult de copii.

Gh. Netea

**FOAIA
românească**
8 DECEMBRIE 2000
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Cărai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichig și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2000: 3 luni 270 forinți; 6 luni 540 forinți; 1 an 1080 forinți. A hetilap megelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apanja săptămînalului: este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.